



KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel 13.12.2005
KOM(2005) 658 konečné znenie

OZNÁMENIE KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

O preskúmaní stratégie trvalo udržateľného rozvoja

Platforma činnosti

OBSAH

1.	Rámec činnosti	3
2.	Uskutočňovanie zmeny: dôraz na kľúčové otázky	5
2.1.	Klimatická zmena a čistá energia.....	6
2.2.	Verejné zdravie	7
2.3.	Sociálne vylúčenie, demografia a migrácia	8
2.4.	Riadenie prírodných zdrojov	9
2.5.	Trvalo udržateľná doprava	10
2.6.	Chudoba vo svete a úlohy rozvoja	11
3.	Poskytovanie výsledkov	12
3.1.	Efektívnejšie pokračovanie	12
3.2.	Lepšia tvorba politiky	13
4.	Závery	16

PRÍLOHA 1 VYHLÁSENIE O HLAVNÝCH ZÁSADÁCH PRE TRVALO UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ RADA EURÓPSKEJ ÚNIE Závery zo zasadnutia predsedníctva DOC 10255/05 BRUSEL EURÓPSKA RADA 16. a 17. JÚN 2005	17
---	----

PRÍLOHA 2 CIELE, ÚLOHY, POLITIKY A ČINNOSTI – DOSAHOVANIE POKROKU V OBLASTI STRATÉGIE TRVALO UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA.....	20
--	----

1.	RIEŠENIE KLIMATICKEJ ZMENY	21
2.	PODPORA DOBRÉHO ZDRAVIA – VEREJNÉHO ZDRAVIA.....	22
3.	BOJ PROTI SOCIÁLNEMU VYLÚČENIU A RIEŠENIE DEMOGRAFICKEJ ZMENY	23
4.	LEPŠIE RIADENIE PRÍRODNÝCH ZDROJOV.....	25
5.	UROBIŤ DOPRAVU TRVALO UDRŽATEĽNEJŠOU	27
6.	BOJ PROTI CHUDOBE VO SVETE A PODPORA ROZVOJA.....	28

PRÍLOHA 3 PRESKÚMANIE STRATÉGIE TRVALO UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA EÚ 2005: ÚVODNÉ HODNOTENIE A BUDÚCE SMEROVANIA OZNÁMENIE KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU{KOM (2005) 37}	33
--	----

OZNÁMENIE KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

O preskúmaní stratégie trvalo udržateľného rozvoja

Platforma činnosti

(Text s významom pre EHP)

Európania si vážia *kvalitu života*. Chcú sa tešiť z prosperity, čistého životného prostredia, dobrého zdravia, sociálnej ochrany a rovnosti. Chcú to nielen pre seba, ale aj pre svoje deti a vnúčatá. Vzhľadom na rýchlo sa meniaci svet – svet, v ktorom tempo zmeny môže vážne spochybniť kapacitu hospodárstva, sociálnej štruktúry a prírody prispôbiť sa – potrebuje Európa modernizovať a byť na čele zmeny. Výzvou je zachovať rýchlosť, ktorou sa vzájomne posilňujú hospodársky rast, sociálne zabezpečenie a ochrana životného prostredia.

Túto výzvu a nevyhnutnosť zmeny uznala Európska rada na svojom zasadnutí v Göteborgu v roku 2001 pri prijatí stratégie trvalo udržateľného rozvoja, ku ktorej sa pridal vonkajší rozmer na zasadnutí Európskej rady v Barcelone v roku 2002. Princípy a ciele trvalo udržateľného rozvoja – hospodárska prosperita, sociálna rovnosť, ochrana životného prostredia a medzinárodné záväzky – Európska rada znovu zdôraznila na svojom zasadnutí v júni 2005, keď prijala hlavné zásady trvalo udržateľného rozvoja a vystupovala centrálna v diskusiách hlavných predstaviteľov európskych štátov v Hampton Court v októbri 2005.

Európa začala dobre pri uplatňovaní týchto princípov trvalo udržateľného rozvoja. Prijali sa dôležité iniciatívy v obnovenom lisabonskom procese, sociálnej sfére a v úsilí o ochranu životného prostredia. Rýchle tempo zmeny si však vyžaduje zintenzívniť úsilie na udržanie Európy na trvalo udržateľnej ceste. S posilneným záväzkom v prospech rastu a pracovných miest, spolu s odhodlaním zachovať a chrániť spoločenské a prírodné dedičstvo Európy, využívať vedomosti, podporovať inovácie, pristúpiť k rozvoju politiky integrovaným spôsobom a poskytovať finančné prostriedky, sa to dá dosiahnuť.

Vlády budú vždy veľmi dôležitou súčasťou riešenia, keďže stanovujú rámec, v rámci ktorého občania a spoločnosti prijímajú rozhodnutia. Trvalo udržateľný rozvoj však nemôže byť len o tom, čo môžu vlády robiť. Všetky zúčastnené strany, spoločnosti a najmä občania potrebujú splnomocnenie a povzbudenie navrhovať nové a inovačné spôsoby na stanovenie výziev a možnosť využívať príležitosti. Európa nemôže riešiť všetky tieto výzvy sama a prejavuje odhodlanie pracovať s medzinárodnými partnermi v oblasti globálnych problémov a globálnej perspektívy.

1. RÁMEC ČINNOSTI

Trvalo udržateľný rozvoj je ústredný dlhodobý cieľ Európskej únie, stanovený v zmluve. Európska rada stanovila v roku 2001 stratégiu zameranú na tento cieľ. Odvtedy sa ambície pretransformovali do politických iniciatív, ktoré následne prinášajú výsledky v praxi.

Rámec činnosti je zavedený. Z ekonomickej stránky je obnovená Lisabonská stratégia motorom pre rast a pracovné miesta. EÚ to pomôže prispôbiť sa výzvam hospodárskej

súťaže vo svete a starnúcemu obyvateľstvu. Silnejšie európske hospodárstvo je nevyhnutné pre trvalo udržateľný rozvoj a je jeho súčasťou; pomôže vytvoriť možnosti na investovanie, napríklad do čistejšieho životného prostredia, lepšieho vzdelávania, zdravotnej starostlivosti a sociálnej ochrany. Následne trvalo udržateľnejšie použitie prírodných zdrojov a zvýšená sociálna spravodlivosť sú rozhodujúce pre náš hospodársky úspech.

Uznaním týchto prepojení EÚ využíva vzájomne posilňujúce sa prvky hospodárskej, sociálnej a environmentálnej politiky. Komisia teraz hodnotí vplyv všetkých hlavných politických návrhov s cieľom zhodnotiť ich príspevok k trvalej udržateľnosti. Reforma politiky v oblasti poľnohospodárstva a rybného hospodárstva, posilnenie politiky rozvoja vidieka ako aj modernizácia kohéznej politiky odrážajú tento záväzok v realizácii integrovanej politiky. EÚ zaviedla politický rámec na boj proti klimatickej zmene, vrátane ambiciózneho systému obchodovania s emisiami CO₂ s cieľom podporovať priemyselné podniky v znižovaní ich emisií s najnižšími nákladmi.

Prijalo sa niekoľko prierezových a tematických stratégií a akčných plánov¹, ktoré často sprevádzajú osobitné ciele a míľniky. Tie zahŕňajú spoločné úsilie v rámci širokej škály oblastí, napríklad na zlepšenie bezpečnosti, verejného zdravia, zlepšenie sociálneho začlenenia, posilnenie súdržnosti a zastavenie straty biodiverzity, zlepšenie kvality pôdy, vody a vzduchu. Členské štáty a miestne a regionálne vlády takisto v mnohých oblastiach konali, napríklad s cieľom riešiť sociálne začlenenie, pripraviť sa na vplyv starnúcej spoločnosti, znížiť skleníkové plyny a zlepšiť kvalitu miestnej verejnej dopravy.²

Toto preskúmanie zohľadňuje uvedené úspechy a stanovuje ďalšie konkrétne činnosti pre nadchádzajúce roky. Ide o kulmináciu procesu preskúmania, ktoré sa začalo začiatkom roku 2005, a ktoré má tri úzko prepojené prvky tvoriace balík:

- v oznámení Komisie, prijatom vo februári 2005, sa hodnotí pokrok a navrhujú sa prvé smerovania,
- hlavné zásady prijaté Európskou radou v júni 2005,
- toto oznámenie sa zameriava na implementáciu a činnosti.

Pri vypracovaní tohto balíka Komisia rozsiahlo konzultovala a počúvala Radu a Parlament, členské štáty, mimovládne organizácie a zúčastnené strany³. Hlavné poznatky z tohto dialógu sú, že preskúmaná stratégia potrebuje väčší dôraz, jasnejšie rozdelenie zodpovedností, širšiu prináležitosť úloh a cieľov a rozsiahlejšiu podporu, silnejšiu integráciu medzinárodného rozmeru a efektívnejšiu implementáciu a monitorovanie.

Cieľom tohto preskúmania **nie je nahradiť, ale ďalej rozvíjať** stratégiu trvalo udržateľného rozvoja. Zabezpečuje sa ním využívanie prepojenia medzi európskymi politickými iniciatívami a zhodnotenie kompromisov sa zhodnotili na účely dosiahnutia trvalo udržateľných cieľov. Preskúmaním sa

¹ Široký prehľad rôznych stratégií a akčných plánov EÚ, ktoré podporujú trvalo udržateľný rozvoj, sa nachádza v prílohe II.

² Kľúčové príklady dosiahnutého pokroku boli stanovené v oznámení Komisie z februára 2005 KOM (2005) 37. Pozri takisto uverejnenie Eurostatu z decembra 2005 o ukazovateľoch trvalo udržateľného rozvoja.

³ Oznámenie Komisie z februára 2005 KOM (2005) 37. Komisii doručili počas konzultácií viac ako 1 100 príspevkov.

- vymedzujú kľúčové otázky, na ktoré je potrebné v nadchádzajúcich rokoch klásť väčší dôraz
- navrhuje, aby sa vonkajší rozmer trvalo udržateľného rozvoja (napríklad využívanie svetových zdrojov, medzinárodné problémy v oblasti rozvoja) zahrnul do tvorby vnútornej politiky a aby vplyv európskych politických rozhodnutí na globálny trvalo udržateľný rozvoj bol posudzovaný konzistentnejšie
- navrhujú spôsoby merania pokroku a pravidelné skúmanie priorít na účely väčšej súdržnosti medzi stratégiami členského štátu a EÚ
- odporúča pokračovať v dialógu s verejnosťou a organizáciami – poprednými predstaviteľmi podnikateľskej sféry, regionálnymi a miestnymi orgánmi, medzivládnyimi organizáciami, akademickou obcou a občianskymi organizáciami – ktoré sa ho zúčastňujú a zaväzujú sa zmenu uskutočniť

2. USKUTOČŇOVANIE ZMENY: DÔRAZ NA KĹÚČOVÉ OTÁZKY

Týmto preskúmaním sa zdôrazňuje niekoľko kľúčových otázok, ktoré potrebujú silný tlak na najvyššej politickej úrovni, s cieľom angažovať verejnosť, urýchliť rozhodovací proces a činnosti na všetkých úrovniach, podporovať viac „prepojené“ myslenie a urýchliť prijímanie nových a lepších myšlienok. Uznáva potrebu pravidelne kontrolovať pokrok a ponúka návrhy ako na to. Pri napredovaní v oblasti osobitných otázok, je potrebné zohľadniť niekoľko prierezových faktorov.

Trendy sú vzájomne prepojené a preto je potrebné pokračovať v preskúmaní sektorových politik v tomto kole, v integrovanom rámci. Napríklad boj proti *klimatickej zmene* je mnohotvárný tam, kde politiky v oblasti energetiky aj dopravy zohrávajú kľúčovú úlohu pri znižovaní emisií skleníkových plynov. Klimatická zmena má sociálny vplyv, napríklad, pretože nepriaznivé klimatické udalosti, ako je povodeň a sucho, často neúmerne ovplyvňujú najslabšie regióny a časti obyvateľstva. Európa už využíva pozitívne prepojenia v oblastiach politiky. Činnosti v oblasti trvalo udržateľnej energie sa zohľadňujú na účely zvyšovania bezpečnosti dodávok energie, zmierňovania klimatickej zmeny a miestneho znečisťovania vzduchu, chudoby a zlepšovania bezpečnosti, zatiaľ čo podporujú vidiecky a miestny rozvoj. A predsa existujú kompromisy. Niektorými politikami sa vytvárajú náklady na prispôsobenie sa a je potrebné nájsť spôsoby na dosiahnutie kompromisov optimálnym spôsobom.

Efektívne reakcie si vyžadujú medzinárodnú spoluprácu a solidaritu. EÚ sa zaväzuje znížiť chudobu v rozvojových krajinách a úzko spolupracuje s Organizáciou Spojených národov pri napredovaní smerom k dosiahnutiu miléniových rozvojových cieľov. Podieľa sa na celej sérii mnohostranného úsilia, napríklad v spolupráci s inými s cieľom splniť záväzky v oblasti biodiverzity, násadových rýb, energetiky a vody, schválené na svetovom samite o trvalo udržateľnom rozvoji, a na boj proti klimatickej zmene. EÚ využije svoj vplyv na to, aby viac národov podporilo ambiciózny program trvalo udržateľného rozvoja. Takisto využije svoje vlastné nástroje, ako sú obchodné dohody a dohody o spolupráci, s cieľom uskutočniť zmenu a zahrnie do svojej tvorby vnútornej politiky vonkajší rozmer.

EÚ a členské štáty potrebujú naďalej investovať do výskumu a technológií, aby našli nové cenovo výhodné a zdrojovo účinné spôsoby výroby a spotreby. Využívaním nových technológií – IT a komunikačné nástroje, vývoj alternatívnej energie, výroby a procesy s

nízkym environmentálnym vplyvom, nové druhy palív a dopravných technológií – môže Európa preraziť v účinnom využívaní zdrojov, ktoré majú potenciál na urýchlenie rastu na trvalo udržateľnej ceste.

Vzdelávanie zohráva kľúčovú úlohu pri uľahčovaní zmien, ktoré sú súčasťou trvalo udržateľného rozvoja. Zabezpečuje, aby mali ľudia schopnosti prispôbiť sa globálnej zmene, aby sa šírili vedomosti a aby sa zúčastnené strany podieľali na zmene.

2.1. Klimatická zmena a čistá energia

Klimatická zmena prebieha. Nedá sa jej predísť, ale je možné ju zvládnuť na prijateľných úrovniach a výrazne znížiť jej negatívny vplyv. Je globálnym problémom, ktorý si vyžaduje riešenia na svetovej úrovni. Väčšie úsilie je potrebné na znižovanie emisií skleníkových plynov nielen v EÚ, ale aj v ďalších hlavných znečisťujúcich krajinách a rozvíjajúcich sa hospodárstvách. Je takisto dôležité, aby sa EÚ prispôbila klimatickej zmene a pomáhala najmä rozvojovým krajinám konať podobne.

Potrebné zmeny zasiahnu niektoré skupiny, sektory alebo krajiny viac ako iné. Je dôležité rozvíjať mechanizmy, ktoré majú pomôcť tým, ktorí sú vážnejšie postihnutí, a motivovať medzinárodných partnerov k implementácii aktívnych politík v oblasti klimatickej zmeny.

Zmierňovanie klimatickej zmeny poskytuje dôležité sociálne a hospodárske príležitosti a pomôže znížiť ostatné trvalo neudržateľné trendy. Zmena našich modelov využívania energie by mohla, napríklad, za cenovo výhodných podmienok ušetriť EÚ najmenej 20 % jej súčasnej spotreby energie, čo sa rovná celkovej spotrebe energie v Nemecku a Fínsku. EÚ je dobre vybavená obnoviteľnými zdrojmi energie – vietor, solárna energia, biomasa, vlnová, vodná, geotermálna energia – a má technológie, ktoré využíva na splnenie oveľa väčšieho podielu jej dopytu po teple, elektrine a palive.

Okrem zjavnej hospodárskej obnovy skúsenosť ukazuje, že opatrenia na zmiernenie klimatickej zmeny a využívanie vlastného potenciálu EÚ v oblasti účinnosti a obnoviteľnej energie majú veľa iných dominových výhod – zvýšenú bezpečnosť dodávok, znížené emisie iných znečisťovateľov, miestny rozvoj a kvalitu zamestnanosti. EÚ to takisto pomáha zachovať si vedúce postavenie v inovačných technológiách v čase, keď sa v týchto oblastiach rozvíja silná hospodárska súťaž. Okrem toho má EÚ takisto vhodné postavenie, aby pomohla rozvojovým krajinám dosiahnuť hospodársky rast využívaním najmenej znečisťujúcich technológií, napríklad prostredníctvom mechanizmu čistého rozvoja podľa Kjótskeho dohovoru, ktorý umožňuje prenos týchto technológií do rozvojových krajín. Potenciál existuje. Len ho treba využívať.

Kľúčové činnosti:

- EÚ bude žiadať záväzky na ďalšie znižovanie emisií skleníkových plynov aj po ukončení existujúcich záväzkoch v roku 2012 vypracovaním návrhov a smerovaním k širším medzinárodným dohodám, ktoré sa týkajú všetkých skleníkových plynov a sektorov, podporujú inováciu a zahŕňajú opatrenia na prispôbenie. Systém obchodovania s emisnými kvótami EÚ by mohol slúžiť ako príklad pre medzinárodný trh s CO₂.
- EÚ vypracuje budúcu politiku v oblasti zmeny klímy prostredníctvom druhej fázy európskeho programu klimatických zmien, v spolupráci so zúčastnenými stranami s cieľom rozvinúť nové činnosti na systematické využívanie cenovo výhodných možností, ktoré zahŕňajú napríklad autá, letectvo, rozvoj technológie a prispôbenie. EÚ a členské

štáty preskúmajú systém obchodovania s emisiami EÚ za účelom jeho ďalšieho rozvoja a zväžia jeho rozšírenie na ostatné skleníkové plyny a sektory, ako je letectvo.

- Na neformálnom stretnutí v Hampton Court v októbri 2005 sa hlavy štátov a vlád dohodli požiadať Komisiu o vypracovanie posilnenej, trvalo udržateľnej, bezpečnej a konkurencieschopnej európskej politiky v oblasti energetiky. Komisia vypracúva hlavné iniciatívy o biomase⁴ a biopalivách pre rok 2006. Takisto začne v roku 2006 diskusiu o politike EÚ v oblasti obnoviteľnej energie až do roku 2020, vrátane podielu zmesi energií z obnoviteľných zdrojov. Toto bude predstavovať jasný cieľ pre všetkých zúčastnených aktérov, za predpokladu istoty požadovanej podnikateľským sektorom a investormi. EÚ bude naďalej podporovať využívanie obnoviteľných energií na celom svete.
- Komisia navrhne akčný plán o energetickej účinnosti s cieľom ušetriť odhadovaných 20 % cenovo výhodného potenciálu. Je potrebný silný tlak na šetrenie energie v budovách, ktorý siahla mimo súčasné zákony o energetickej hospodárnosti v budovách, aby sa pomohlo najmä domácnostiam. Komisia bude spolupracovať s členskými štátmi pri využívaní štrukturálnych fondov na uskutočnenie cieľov energetickej účinnosti a najmä s členskými štátmi s obrovským potenciálom na zlepšenie.

2.2. Verejné zdravie

Zdravie je svetovým problémom. Choroby sa cez kontinenty rýchlo šíria. Európa potrebuje zvýšiť svoju schopnosť na boj proti cezhraničnému ohrozovaniu zdravia. Úsilie EÚ musí sprevádzať efektívna činnosť v susedných krajinách a na globálnej úrovni. Boj proti ohrozovaniu zdravia si vyžaduje rýchlu a efektívnu reakciu a fungujúce systémy zdravotnej starostlivosti, schopnosti riadenia, technológie a infraštruktúry. Neschopnosť jedného členského štátu reagovať by mohla ohroziť celú EÚ. Preto je nevyhnutné preklenúť nerovnosti v oblasti zdravia v celej EÚ.

EÚ je takisto povinná podporovať medzinárodné úsilie zamerané na zlepšenie zdravotnej starostlivosti. V súčasnosti trpí HIV/Aids 40 miliónov ľudí na celom svete. 24 miliónov ľudí zomrelo, z nich 5 miliónov detí. Malária zabíja každoročne viac ako milión ľudí – najmä detí v subsaharskej Afrike. Rastúci počet kmeňov baktérií rezistentných voči antibiotikám zostáva vážnym problémom.

Podpora zdravia a prevencia chorôb (zameriavajúce sa na rozhodujúce činitele zdravia na primeranej úrovni) znížia hospodársku a sociálnu záťaž ochorenia z dlhodobého hľadiska. Okrem toho lepšie vedomosti o vplyvoch znečisťovateľov na zdravie takisto uľahčia zlepšené preventívne a plánovacie opatrenia

Kľúčové činnosti:

Pre EÚ a jej členské štáty:

- aktualizovať ich akčné plány zamerané na riešenie ohrozenia zdravia (v príprave na možnú pandémiu zohľadňujúc súčasné doplnené usmernenia o pripravenosti na chrípkovú pandémiu).

⁴

KOM (2005) 628.

- schváliť a implementovať stratégiu EÚ, zameranú na riešenie HIV/ AIDS, vrátane prijímania krokov na zlepšenie dohľadu a posilnenie spolupráce medzi členskými štátmi. V prípade tretích krajín je potrebné zintenzívniť úsilie s cieľom implementovať existujúci program činnosti EÚ na boj proti HIV/AIDS, tuberkulóze a malárii.
- koordinovať výskum v oblasti prepojenia medzi environmentálnymi znečisťovateľmi, vystavovaním a vplyvom na zdravie s cieľom zlepšiť naše porozumenie toho, ktoré environmentálne činitele spôsobujú zdravotné problémy a ako im najlepšie predchádzať.

2.3. Sociálne vylúčenie, demografia a migrácia

Boj s chudobou a so sociálnym vylúčením v EÚ nie je len o zvyšovaní nízkych príjmov. Ide o podporu prístupu k zamestnanosti, bývaniu, mobilite, zdravotnej starostlivosti, ku komunikačným a informačným službám a predovšetkým k vzdelávaniu a odbornému vzdelávaniu. Výrazný podiel obyvateľstva EÚ (15 %) je ohrozený chudobou. Chudoba detí spôsobuje mimoriadne obavy. Ako vyplýva z diskusie hláv štátov a vlád na neformálnom stretnutí v Hampton Court, boju proti sociálnemu vylúčeniu sa musí venovať bezodkladná pozornosť.

EÚ čelí nielen hospodárskym, ale aj výrazným sociálnym výzvam v dôsledku jej **starnúcej spoločnosti**. Starnutie obyvateľstva sa bude zrýchľovať do roku 2040, čo v spojení s mierou pôrodnosti spôsobí zmenšenie produktívneho obyvateľstva. V skutočnosti nižšia pôrodnosť spolu s rastúcou dĺžkou života bude znamenať, že do roku 2050 budú dvaja ľudia v produktívnom veku podporovať jedného staršieho človeka, v porovnaní so štyrmi ľuďmi dnes. Tieto trendy by mohli takisto znížiť miery rastu.

Vlády musia pripraviť hospodárstvo a spoločnosť Európy na starnutie mnohých našich spoločností. Oživenie produktivity a účasť na zamestnanosti, najmä starších pracovníkov a žien, sú potrebné na zachovanie našej kapacity trvalo udržateľného hospodárskeho rastu. Modernizácia európskych systémov sociálnej ochrany, predovšetkým v oblastiach dôchodkov a dlhodobej starostlivosti, je kľúčová rovnako ako podpora aktívneho a zdravého starnutia. Potrebné sú politiky priaznivejšie pre rodiny. Je nevyhnutné efektívne riadenie migračných tokov, vrátane pozitívnej integrácie migrantov a ich rodín. Týmto sa takisto zdôrazňuje potreba viac a lepšie investovať do ľudského kapitálu z hľadiska perspektívy životného cyklu s cieľom zachovať zamestnateľnosť pracovníkov. Zahŕňa to implementáciu stratégií efektívneho celoživotného vzdelávania členskými štátmi.

Kľúčové činnosti:

- Ako odpoveď na diskusie hláv štátov a vlád v Hampton Court v októbri 2005 Komisia predloží začiatkom roku 2006 oznámenie, v ktorom sa zameriava na spôsoby, ktorými môže EÚ pomôcť členským štátom reagovať na demografické výzvy, ktorým čelia, predovšetkým podporovaním stratégií aktívneho starnutia, integráciou imigrantov a lepšími podmienkami pre rodiny. So sociálnymi partnermi prekonzultuje, či má navrhnúť nové iniciatívy na podporu harmonizácie práce a súkromného života.
- Komisia navrhuje Európsky rok boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Plán rovnosti medzi ženami a mužmi sa predloží v roku 2006 s cieľom pomôcť dosiahnuť rovnosť pohlaví a pomôcť riešiť demografickú výzvu EÚ. EÚ podporuje úsilie členských štátov modernizovať systémy sociálnej ochrany s cieľom zabezpečiť ich trvalú udržateľnosť.

EÚ a jej členské štáty by mali pokračovať v rozvoji politiky EÚ o zákonnej migrácii, posilňovať integráciu migrantov a ich rodín a pokračovať v boji proti ilegálnej imigrácii. Komisia navrhla podporovať integračné opatrenia členských štátov prostredníctvom Európskeho fondu pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín na roky 2007 – 2013. Vydala plán politiky, zameraný na zákonnú migráciu, vrátane postupov pri prijímaní. Takisto navrhne spoločný politický rámec boja proti ilegálnej imigrácii v roku 2006.

2.4. Riadenie prírodných zdrojov

Veľmi sa spoliehame na toky prírodných zdrojov – pre suroviny, potraviny, energiu a pôdu – a na prírodné procesy s cieľom „absorbovať“ zvyšujúci sa odpad spôsobený rastom obyvateľstva, ktorého je teraz približne šesť miliárd. Miléniové hodnotenie OSN za rok 2005 zamerané na ekosystém uvádza, že dve tretiny služieb ekosystému, na ktoré je ľudská populácia odkázaná, klesajú. Využívanie planéty Európou o planétu sa od začiatku 60-tych rokov zvýšilo takmer o 70 percent. Odhaduje sa, že Európania využívajú 4,9 hektárov poľnohospodárskej pôdy v priemere na človeka na podporovanie ich životného štýlu (v porovnaní s 9,5 v USA a 1,5 v Číne), zatiaľ čo svetový priemer je 1,8 hektárov.

Určité modely využívania pôdy a mora viedli k zvýšenému dopravnému preťaženiu, využívaniu energie a znečisteniu, zvýšenému riziku v dôsledku záplav a straty krajiny, habitatu a biodiverzity⁵. Globálne modely využívania zdrojov sú znepokojujúce, keďže znižujú regeneračnú schopnosť Zeme a služby, ktoré príroda poskytuje. Strata biodiverzity, podnietená čiastočne klimatickou zmenou, má hospodársky vplyv okrem iného na turistický ruch a sektory ako je poľnohospodárstvo a ktoré sú závislé na službách ekosystému (opelenie, úrodnosť pôdy, dostupnosť vody a kvalita) alebo iné sektory, ktoré využívajú biologické informácie ako zdroj inovácií.

Vedúcim postavením pri získavaní inovačných zdrojov pre lepšie riadenie zdrojov môže EÚ podporovať účinnejšiu ekonomiku v oblasti zdrojov a svoje vedúce postavenie vo svete v oblasti ekologicky účinných technológií. Prínajmenšom v podnikateľskej sfére – rastie pochopenie rozsahu príležitostí, ktoré treba využívať pri investovaní do ekologických inovácií. Trh pre trvalo udržateľné výrobky a procesy bude musieť rásť, aby mohol splňať požiadavky rýchlo rastúcej „strednej“ vrstvy vo svete na spotrebný tovar a služby spolu s kvalitou životného prostredia. Koordinovaný prístup, ktorým sa očakáva potreba posunu k trvalo udržateľnejšiemu výrobnému a spotrebnému procesu, poskytne Európe konkurencieschopnú výhodu.

Vlády zohrávajú hlavnú úlohu pri zabezpečovaní úspechu tým, že poskytujú predvídateľný dlhodobý regulačný rámec, ktorým sa odmeňujú ekologické inovácie s cieľom podporovať spoločnosti, ktoré teraz rozvíjajú trvalo udržateľné činnosti. Verejné orgány majú nákupnú silu na vytvorenie tempa pre zmenu. V EÚ, napríklad, verejné orgány (ako sú miestne orgány, školy, nemocnice) nakupujú výrobky a služby v hodnote 1 600 miliárd EURO ročne – 16 % nášho HDP. Je možné využívať to na vytvorenie kritickej masy potrebnej na dosiahnutie úspechu na trhu s trvalo udržateľnými technológiami.

Kľúčové činnosti:

⁵ Správa Európskej agentúry pre životné prostredie za rok 2005 o stave životného prostredia uvádza, že za posledných tridsať rokov sa dosiahol významný pokrok. Situácia v životnom prostredí však v mnohých smeroch zostáva trvalo neudržateľná. Túto skutočnosť je možné riešiť len prostredníctvom efektívnejšej integrácie environmentálnych problémov do iných oblastí politiky.

- Členské štáty by si mohli s Komisiou vymieňať skúsenosti a najlepšie postupy, pokiaľ ide o presun zdaňovania z práce na spotrebu a / alebo znečisťovanie neutrálnym spôsobom z hľadiska výnosov, s cieľom prispievať k cieľom EÚ, týkajúcich sa zvyšovania zamestnanosti a ochrany životného prostredia. Okrem toho by mali členské štáty efektívnejšie využívať svoju významnú právomoc v oblasti obstarávania s cieľom podporovať prijímanie inovačných, energeticky efektívnejších a čistejších žiadostí. Komisia navrhne smernicu o verejnom obstarávaní ekologickejších vozidiel.
- EÚ bude pracovať s členskými štátmi a zúčastnenými stranami na podpore ekologických inovácií a rozšírení trhu s ekologickými technológiami. Členské štáty by mali implementovať svoje plány pre environmentálne technológie. V kontexte 7. rámcového programu pre výskum poskytne EÚ finančné zdroje na spustenie činností a urýchlenie rozvoja výskumu a technológií v kľúčových oblastiach vrátane vodíkových a palivových článkov.
- Komisia vypracuje akčný plán na podporu trvalo udržateľnej výroby a spotreby budujúc na súčasných iniciatívach a nástrojoch, ako sú politiky v oblasti zdrojov a odpadu, integrovaná politika produktov a noriem, systémy environmentálneho riadenia a politiky v oblastiach inovácií a technológií s cieľom posilniť ich vplyv, riešiť rozdiely a zabezpečiť ich prínos ku globálnym iniciatívam.
- EÚ a členské štáty by mali zabezpečiť dostatočné finančné zdroje a riadenie siete chránených oblastí Natura 2000 a lepšie integrovať obavy o biodiverzitu do vnútorných a vonkajších politík s cieľom zastaviť stratu biodiverzity.

2.5. Trvalo udržateľná doprava

Prístup k cenovo dostupnej doprave predstavuje výhody pre nás všetkých. Ale takisto sme zaznamenali nevýhody, ako je dopravné preťaženie, vplyv na zdravie a zhoršovanie životného prostredia. Ako rastie hospodárstvo, tak rastie aj dopyt po doprave. Vysoký rast znamená, že aj napriek výrazným zlepšeniam v oblasti výkonnosti vozidiel sa zvyšujú negatívne vplyvy a súčasné trendy sú trvalo neudržateľné.

Výhody mobility je možné zabezpečovať s oveľa nižším hospodárskymi, sociálnymi a environmentálnymi vplyvmi. Dá sa to dosiahnuť znížením potreby dopravy (napríklad zmenou využívania pôdy, podporovaním práce doma (telecommuting) a videokonferenciami), lepším využívaním infraštruktúry a vozidiel, zmenou režimov, napríklad využívať železničnú dopravu namiesto cestnej dopravy, bicyklovanie a chôdzu na krátke vzdialenosti, a rozvíjaním verejnej dopravy, využívaním čistejších vozidiel a vyvíjaním alternatív namiesto ropy ako sú biopalivá a vozidlá s vodíkovým článkom.

Výhody trvalo udržateľnejšej dopravy sú rozsiahle a dôležité: riešenie dopravného preťaženia a tým znížovanie nákladov spoločností, šetrenie času ľudí a zlepšovanie prístupu k regionálnemu a miestnemu rozvoju, znížovanie vplyvov na klimatickú zmenu a biodiverzitu, zvyšovanie bezpečnosti dodávok energie prostredníctvom znížovania závislosti na ropy; zlepšovanie miestneho životného prostredia a znížovanie vplyvu na zdravie, najmä v mestských oblastiach.

Kľúčové činnosti:

- EÚ a jej členské štáty by sa mali zamerať na to, aby boli alternatívy cestnej dopravy prítiažlivejšou možnosťou pre nákladnú a osobnú dopravu, vrátane rozvoja transeurópskych sietí a prepojení intermodal pre logistiku v nákladnej doprave, s cieľom umožniť, aby sa tovar prepravoval cestnou, železničnou a vodnou dopravou. Táto téma sa prediskutuje v rámci hlavnej politickej diskusie v druhej polovici roku 2006.
- Európska komisia bude naďalej skúmať využívanie spoplatňovania infraštruktúry v EÚ vychádzajúc z úspešných systémov spoplatňovania miestneho dopravného preťaženia, spoplatňovania infraštruktúry v rámci EÚ pre nákladné autá a nové príležitosti vyplývajúce z nových satelitných, informačných a komunikačných technológií.
- Komisia navrhne balík opatrení na zlepšenie environmentálneho správania áut podporujúc čisté a energeticky výkonné autá, vrátane smernice o zaobstarávaní takýchto vozidiel, normách pre nové vozidlá a zvyšovaní využívania biopalív. Už navrhla, aby členské štáty rozlišovali dane z osobných áut podľa emisií CO₂.

2.6. Chudoba vo svete a úlohy rozvoja

Globálne ohrozenia trvalo udržateľného rozvoja sú všetky vzájomne prepojené. Chudoba, zhoršovanie životného prostredia a konflikty si vzájomne pridávajú. Viac ako miliarda ľudí žije z menej než jedného dolára na deň a 2,7 miliardy ľudí žije z menej než dvoch dolárov. 2,6 miliardy ľudí – vyše 40 percent svetovej populácie – nemá základné sanitárne zariadenia a viac ako jedna miliarda stále používa nebezpečné zdroje pitnej vody. Nielenže sú chudoba a nerovnosť nespravodlivé, ale sú aj hrozbou pre svetový rozvoj, dlhodobú prosperitu, mier a bezpečnosť. Globalizácia znamená, že naša kolektívna prosperita a bezpečnosť kriticky závisia od úspechu v boji proti chudobe.

Je potrebné prijať opatrenia na všetkých úrovniach – prostredníctvom EÚ dvojstranne ako aj mnohostranne a integrovaným spôsobom. Na svetovom samite OSN v septembri 2005 EÚ opätovne potvrdila svoje záväzky zamerané na globálny trvalo udržateľný rozvoj prostredníctvom implementácie opatrení prijatých na svetovom samite o trvalo udržateľnom rozvoji, smerovaním k dosiahnutiu miléniových rozvojových cieľov a uskutočňovaním rozvojovej agendy z Dauhá. Aby mohla EÚ splniť globálne úlohy, musí zabezpečiť, aby na dosiahnutie maximálneho vplyvu jej vnútorné a vonkajšie politiky dobre spolupracovali.

EÚ je na čele medzinárodného úsilia zameraného na odstránenie chudoby. Poskytuje viac ako polovicu svetovej pomoci a zaviazala sa túto pomoc ďalej zvyšovať, čo sa týka kvality aj kvantity. Nedávno prijala „Európsky konsenzus o rozvoji“, ktorým sa stanovuje spoločná vízia a prostriedky pre rozvoj.

Kľúčové činnosti:

- EÚ a jej členské štáty by mali zvýšiť svoj objem pomoci na 0,7 % hrubého národného dôchodku (HND) v roku 2015 dosiahnutím prechodného cieľa 0,56 % v roku 2010 s jednotlivými cieľmi 0,51 % pre EÚ 15 a 0,17 % pre EÚ 10.
- EÚ a jej členské štáty by mali zvýšiť efektívnosť, súdržnosť a kvalitu svojich politík v oblasti pomoci na obdobie rokov 2005 – 2010 prostredníctvom väčšej koordinácie medzi členskými štátmi, rozvoja spoločného plánovacieho rámca EÚ; väčším využívaním spoločných činností a spolufinancovaním projektov, zvyšovaním súdržnosti medzi politikou rozvoja a ostatnými politikami. Mali by zvýšiť kvalitu pomoci prostredníctvom

efektívnej podpory rozpočtu, znižovaním dlhu a uvoľňovaním viazania pomoci.

- EÚ bude obhajovať zlepšovanie medzinárodného riadenia v oblasti životného prostredia, inter alia prostredníctvom vytvorenia Environmentálnej organizácie pri OSN a posilňovaním mnohostranných environmentálnych dohôd. Zintenzívni svoje úsilie zabezpečiť, aby sa medzinárodný obchod využíval ako nástroj na dosiahnutie skutočného trvalo udržateľného rozvoja vo svete ako zo sociálno-hospodárskeho hľadiska, tak aj z environmentálneho hľadiska. Uskutoční to v mnohostrannom kontexte (WTO, kolo rokovaní v Dauhá) aj ako súčasť jej regionálnych a dvojstranných obchodných vzťahov.

3. POSKYTOVANIE VÝSLEDKOV

3.1. Efektívnejšie pokračovanie

Potrebné je monitorovanie a pokračovanie. Dá sa to dosiahnuť bez vytvárania nových postupov alebo väčšej administratívy. Zahŕňa to:

- predkladanie správy o pokroku Komisie každé dva roky. Správa bude vychádzať zo súboru ukazovateľov trvalo udržateľného rozvoja navrhnutých pomocou národných expertov, prijatých Komisiou vo februári 2005⁶. Prvá správa s najnovšími štatistickými informáciami je pripojená k tomuto oznámeniu⁷.
- diskusie Európskej rady a Európskeho parlamentu o pokroku, na základe správy Komisie, ktorou sa skúmajú priority a poskytujú všeobecné smerovania zamerané na trvalo udržateľný rozvoj, najmenej každé dva roky.
- dôležitú úlohu, ktorú zohráva Európsky hospodársky a sociálny výbor a Výbor regiónov pri budovaní silnejšej podpory činnosti, napríklad prostredníctvom organizovania pravidelných diskusií zúčastnených strán a takisto ako katalyzátor na stimulovanie diskusie na vnútroštátnej úrovni.
- skúmanie stratégie trvalo udržateľného rozvoja počas roku 2009, ktoré začala Európska komisia, zahrnutím procesu širokých konzultácií so zúčastnenými stranami.

Okrem toho všetky členské štáty vypracovali svoje vlastné národné stratégie trvalo udržateľného rozvoja alebo sú pred ich dokončením; mnohé z nich pravidelne oznamujú dosiahnutý pokrok. Príležitosť učiť sa jeden od druhého, zisťovať, čo fungovalo dobre a kde sú medzery sa však ešte plne nevyužila. Rôzne národné stratégie a európska stratégia by sa mali, pokiaľ je to možné, vzájomne posilňovať, aby mohol byť celok viac ako len súhrn jeho častí.

Z tohto dôvodu sa navrhuje, aby členské štáty:

⁶ SEK (2005) 161.

⁷ Meranie pokroku zameraného na trvalo udržateľnejšiu Európu – ukazovatele trvalo udržateľného rozvoja pre Európsku úniu“. Európska komisia, Panoráma Európskej únie vypracovaná Eurostatom, Luxemburg, Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 2005. ISBN 92-894-9768-8.

- Preskúmali svoje národné stratégie, ak je to vhodné, vzhľadom na stratégiu Európskej únie a uverejnili ich najneskôr do konca roku 2006. Členským štátom sa odporúča preskúmať najmä to ako by sa ich vnútroštátne politické nástroje (pozri odsek 3.2) mohli efektívnejšie využívať a lepšie zosúladiť s opatreniami prijatými alebo navrhnutými na európskej úrovni;
- Na základe preskúmaných národných stratégií zhodnotili jednoduchý proces vzájomného skúmania (light peer review process) so zameraním na osobitné témy a najmä s úsilím získať príklady dobrých politík a postupov, ktoré by mohli všetci implementovať. Vzájomné skúmanie by mohlo zahŕňať vonkajší rozmer hodnotenia eventuálne s podporou zo strany siete vnútroštátnych poradných rád pre trvalo udržateľný rozvoj a účasťou tretích krajín. Prvý pilotný prieskum, pod vedením predsedníctva a s pomocou Komisie, za účasti dobrovoľných členských štátov, by sa mohol zorganizovať počas roka 2006.
- Zvážili, ak takéto rady ešte neexistujú, založenie nezávislých poradných rád pre trvalo udržateľný rozvoj na účely stimulácie fundovanej diskusie a prispievania k preskúmaniam o pokroku na vnútroštátnej a EÚ úrovni.

Komisia vyzýva kandidátske krajiny, aby dokončili svoje národné stratégie a zosúladiť svoje reformy s európskou stratégiou trvalo udržateľného rozvoja. Komisia zohľadní túto skutočnosť vo svojich správach o pokroku.

Európska stratégia trvalo udržateľného rozvoja by mala prispievať k medzinárodným procesom trvalo udržateľného rozvoja a pomáhať v pokroku smerom k dosiahnutiu miléniových rozvojových cieľov a v pláne implementácie z Johannesburgu.

3.2. Lepšia tvorba politiky

Zlepšenie súdržnosti politík: hodnotenie vplyvu a ostatné nástroje lepšej úpravy.

Existujú nástroje, ktoré majú tvorcom politiky pomáhať určiť správny prístup, a hodnotenie efektívneho vplyvu by sa malo uplatňovať od začiatkových etáp politiky rozvoja. Toto umožňuje tvorcom politiky určiť najlepšie možnosti na základe vyrovnaného hodnotenia pravdepodobného hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho vplyvu, prepojenia a kompromisov medzi nimi a zohľadnenia názorov zúčastnených strán. Napríklad hodnotenia vplyvu obchodných návrhov sú dôležitým spôsobom integrovania vonkajších vplyvov do rozhodovania EÚ. Toto všetko podporuje integráciu rôznych politík, ktoré smerujú k súdržnejším rozhodnutiam a širšiemu zohľadneniu toho, ako dosiahnuť trvalo udržateľnejšie výsledky, využívajúc situácie prospešné pre všetkých, vymedzujúc a riešiac dominové vplyvy a kompromisy na úrovni EÚ a medzinárodnej úrovni.

Kľúčové činnosti:

- Všetky inštitúcie EÚ by mali zabezpečiť, aby sa hlavné politické rozhodnutia zakladali na návrhoch, ktoré prešli hodnoteniami vplyvu v súlade s medziinštitucionálnou dohodou o lepšej tvorbe práva. Komisia zabezpečí, aby všetky jej hlavné iniciatívy podliehali hodnoteniu vplyvu a skompletizované hodnotenia vplyvu boli prístupné verejnosti po prijatí rozhodnutí.
- Členské štáty by mali takisto v oveľa širšom rozsahu využívať hodnotenie vplyvu pri

rozvoji politík, čerpaní verejných finančných prostriedkov a vypracovávaní stratégií, programov a projektov. Mali by sa riadiť odporúčaniami uvedenými v strategických usmerneniach Spoločenstva, aby sa zabezpečilo posilnenie synergie kohéznymi a štrukturálnymi fondmi medzi ochranou a rastom životného prostredia.

- Hodnotenie vplyvu by malo doplniť širšie využívanie hodnotenia na posúdenie *ex-post* vplyvu politík.
- EÚ zohľadní vonkajší rozmer sledovaním vplyvu politických návrhov.

Využívanie najefektívnejšieho súboru nástrojov

Vlády a iné verejné orgány majú širokú škálu nástrojov, ktorými môžu povzbudzovať ľudí k zmenám – tým ako riadia, zdaňujú, obstarávajú, dotujú, investujú, čerpajú prostriedky a poskytujú informácie. Výzvou je dosiahnuť správnu zmes politík, aby využívanie nástrojov a implementácia politík prispievali k trvalo udržateľnému rozvoju. Napríklad členské štáty by mali čo najlepšie využívať štrukturálne fondy na podporu trvalo udržateľného rozvoja.

Asi najvýkonnejšou metódou na podporovanie zmeny je zabezpečiť, aby trhy vysielali správne signály („náprava cien“), čím by sa ľuďom poskytol silný stimul na zmenu ich správania a primeranú úpravu trhu. Dá sa to dosiahnuť tak, že sa zabezpečí, aby sme všetci, výrobcovia aj spotrebitelia, čelili úplným nákladom a následkom našich rozhodnutí – keď tieto rozhodnutia prijímame. Napríklad to znamená uviesť do ceny výrobku náklady, ktoré na ostatných v spoločnosti ukladajú „znečisťovatelia“, ako to už niektoré členské štáty uskutočnili (napríklad prostredníctvom poplatkov alebo zelených daní). Takto majú výrobcovia stimul vyrábať a spotrebitelia majú stimul konzumovať viac tovaru a služieb, ktoré sú priaznivejšie pre životné prostredie.

Niekedy vlády môžu mať dôležitý vplyv jednoducho prostredníctvom poskytovania informácií verejnosti a spoločnostiam s cieľom pomôcť im zvoliť si lepšie možnosti. Dobré príklady existujú v klasifikačných a informačných službách v oblasti spotreby energie a environmentálnej výkonnosti elektrického tovaru, výrobkov pre domácnosť a služieb. Mnohé verejné orgány v celej EÚ rozvinuli efektívne komunikačné stratégie s cieľom povzbudiť občanov k triedeniu odpadu na účely recyklácie, cestovaniu trvalo udržateľnejším spôsobom a šetreniu energie.

Vzdelávanie je predpokladom pre podporovanie zmeny správania. Komisia bude podporovať členské štáty v ich činnostiach v oblasti vzdelávania, investícií do ľudského kapitálu a celoživotného vzdelávania pre trvalo udržateľný rozvoj.

Kľúčové činnosti:

- EÚ sa bude usilovať využívať politické nástroje v plnom rozsahu, zatiaľ čo bude podporovať využívanie trhových nástrojov orientovaných na pružnosť, ktorú ponúkajú pri plnení cieľov trvalo udržateľného rozvoja. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby bolo využívanie súboru nástrojov v plnom rozsahu k dispozícii vláde a aby sa akékoľvek poskytované dotácie využívali v súlade s cieľmi trvalo udržateľného rozvoja a v súlade so zmluvou.
- Komisia začlení trvalo udržateľný rozvoj do svojich informačných a komunikačných

činností pre vnútorné aj vonkajšie politiky EÚ. Komisia bude pokračovať spolu s ostatnými inštitúciami Spoločenstva v organizovaní akcií a fóra zúčastnených strán v rôznych oblastiach stratégie, zvyšovaní vedomostí a informovanosti, šírení nových myšlienok a výmene najlepších postupov. Prieskumy⁸ neustále dokazujú, že informovanosť Európanov o otázkach trvalej udržateľnosti je vysoká. Výzvou je pretransformovať túto informovanosť do trvalo udržateľnejšieho správania. Je potrebné, aby sa efektívna komunikácia orientovala na národné a miestne obyvateľstvo, teda členské štáty zohrávajú kľúčovú úlohu.

Aktéri mobilizácie a mnohonásobný úspech

EÚ a jej členské štáty zohrávajú kritickú úlohu, ale nemôžu – a nemali by – byť výhradnými obhajcami programu trvalo udržateľného rozvoja. Ostatní aktéri budú musieť prijať opatrenia; spoločnosti, regionálne a miestne orgány, mimovládne organizácie, sociálni partneri, univerzity a školy – a jednotliví občania a spotrebiteľia. Pokrok bude závisieť od obrovskej kreatívnej a trhovej sily podnikateľského sektora a regionálnych a miestnych orgánov a úradov.

Viac a viac popredných predstaviteľov podnikateľskej sféry vie, že sa oplatí starať sa o trvalo udržateľný rozvoj. Najúspešnejšie spoločnosti vedia, že starostlivosť o trvalo udržateľný rozvoj ponúka investície do nových technológií, postupov a výrobkov, ktoré spotrebiteľ chce⁹. Vedia, že pre obchodný plán má zmysel vedieť, kde v budúcnosti investovať. Vedia, že existujú príležitosti, ak máme víziu, napríklad prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo. Vedia, že môžu mať vplyv na tých, ktorí im dodávajú zdroje. Potrebujú však stabilný regulačný rámec činnosti.

Sociálni partneri takisto zohrávajú kľúčovú úlohu: aktívny dialóg medzi zamestnávateľmi a zamestnancami je dôležitý na riešenie sociálnych rozmerov trvalo udržateľného rozvoja ako je organizácia práce, zručnosti, odborné vzdelávanie a rovnaké príležitosti.

Okrem toho mnoho regionálnych vlád a samospráv zintenzívnilo svoje úsilie nájsť praktické riešenia problémov. Keďže často ide o poskytovateľov verejných služieb, od verejnej dopravy po výrobu elektrickej energie, od zberu odpadu po starostlivosť o chudobných, všetci sú vo vhodnej pozícii na to, aby mohli uskutočniť skutočnú zmenu v praxi. Existuje veľký priestor na učenie sa z vlastných úspechov. Dobrých príkladov je veľa.

Kľúčové činnosti:

Komisia:

- Vyzýva popredných predstaviteľov podnikateľskej sféry a ostatné kľúčové zúčastnené strany Európy zúčastniť sa s politickými predstaviteľmi na bezodkladnom zhodnotení strednodobých a dlhodobých politík potrebných pre trvalú udržateľnosť a navrhnuť ambiciózne obchodné reakcie, ktoré presahujú existujúce minimálne právne požiadavky. Takáto iniciatíva zapadá do úsilia Komisie, zameraného na podporu sociálnej zodpovednosti v podnikoch a dopĺňa dialóg so sociálnymi partnermi a občianskou

⁸ Odkaz na Eurobarometer.

⁹ Napríklad na základe mnohých relevantných štúdií sa našiel dôkaz o pozitívnom prepojení medzi environmentálnym riadením a finančnou výkonnosťou. 50 spoločností, ktoré boli najlepšie ohodnotené, pokiaľ ide o ich správy o podnikovej trvalej udržateľnosti, majú vyšší úverový rating než je priemer.

spoločnosťou. Komisia bude s predsedníctvom pracovať na tom, aby zistila ako najlepšie možno tento proces urýchliť.

- Vyzve ostatné inštitúcie a organizácie EÚ, aby predložili návrhy, ako najlepšie organizovať spôsoby oceňovania najlepších iniciatív trvalo udržateľného rozvoja, prijímaných regionálnymi a miestnymi orgánmi.

4. ZÁVERY

Existujú skutočné príležitosti pre lepší život, väčšiu sociálnu spravodlivosť a vznik nových inovačných priemyselných odvetví, kde Európa, so správnymi politikami, môže zastávať vedúce postavenie vo svete. My však môžeme len využívať výhody týchto príležitostí, ak budeme teraz riešiť ohrozenie trvalej udržateľnosti vyplývajúcej z nášho spôsobu života. Úspech pri odvrátení trvalo neudržateľných trendov je nevyhnutný a takisto dosiahnuteľný, tak ako to dokazuje veľa úspešných príbehov na celom svete.

Cieľom tohto preskúmania európskej stratégie trvalo udržateľného rozvoja je spojiť inštitúcie EÚ, členské štáty, spoločnosti a občanov a ich zastupiteľské organizácie na základe jasnej vízie a politického rámca činnosti. Komisia preto vyzýva Radu a Parlament, aby schválili navrhnutý prístup, usilovali sa o bezodkladný pokrok vo vymedzených činnostiach a pred zasadnutím Európskej rady v júni 2006 úzko spolupracovali na vytvorení pevnej a širokej podpory na základe spoločnej stratégie.

PRÍLOHA 1

VYHLÁSENIE O HLAVNÝCH ZÁSADÁCH PRE TRVALO UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE

Závery zo zasadnutia predsedníctva DOC 10255/05

BRUSEL EURÓPSKA RADA

16. a 17. JÚN 2005

Trvalo udržateľný rozvoj je kľúčovým faktorom všetkých politík Európskeho spoločenstva stanovených v zmluve. Jeho cieľom je pokračovať v zlepšovaní kvality súčasného života a života budúcich generácií na Zemi. Týka sa to zabezpečenia kapacity Zeme na udržanie života v jeho rozmanitosti. Je založený na princípoch demokracie a právneho štátu a dodržiavaní základných práv vrátane slobody a rovnakých príležitostí pre všetkých. Zabezpečuje solidaritu v rámci generácií a medzi nimi. Usiluje sa o podporu dynamického hospodárstva s úplnou zamestnanosťou a vysokého stupňa vzdelávania, ľudského zdravia, sociálnej a územnej súdržnosti a ochrany životného prostredia v tolerantnom a bezpečnom svete, ktorý zachováva kultúrnu rozmanitosť.

Na dosiahnutie týchto cieľov v Európe a na svetovej úrovni sa Európska únia a jej členské štáty spolu so svojimi partnermi zaviazali pokračovať a dodržiavať nasledujúce ciele a princípy:

Kľúčové ciele

OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Zabezpečovať kapacitu Zeme na udržiavanie života v celej jeho rozmanitosti, dodržiavať hranice prírodných zdrojov planéty a zabezpečovať vysokú úroveň ochrany a zlepšenie kvality životného prostredia. Predchádzať a znižovať znečisťovanie životného prostredia a podporovať trvalo udržateľnú výrobu a spotrebu, aby sa prelomilo prepojenie medzi hospodárskym rastom a poškodzovaním životného prostredia.

SOCIÁLNA ROVNOSŤ A SÚDRŽNOSŤ

Podporovať demokratickú, spoločensky inkluzívnu, súdržnú, zdravú, bezpečnú a spravodlivú spoločnosť dodržiavaním základných práv a kultúrnej rozmanitosti, ktorá vytvára rovnaké príležitosti a bojuje proti diskriminácii vo všetkých podobách.

HOSPODÁRSKA PROSPERITA

Podporovať rozkvitajúce, inovačné hospodárstvo, hospodárstvo založené na bohatých vedomostiach, konkurencieschopné a efektívne hospodárstvo z ekologického hľadiska, ktoré prináša vysokú životnú úroveň a celkovú a vysokú kvalitu zamestnanosti v rámci Európskej únie.

PLNENIE NAŠICH MEDZINÁRODNÝCH POVINNOSTÍ

Podporovať zavedenie a obranu stability demokracie inštitúcií na celom svete založenú na mieri, bezpečnosti a slobode. Aktívne podporovať trvalo udržateľný rozvoj na celom svete a zaručiť, aby vnútorné a vonkajšie politiky Európskej únie zodpovedajú globálnemu trvalo udržateľnému rozvoju a medzinárodným záväzkom.

Hlavné zásady politiky

PODPORA A OCHRANA ZÁKLADNÝCH PRÁV

Postaviť ľudí do centra politik Európskej únie presadzovaním základných práv, bojom proti všetkým podobám diskriminácie a prispievaním k znižovaniu chudoby a odstráneniu sociálneho vylúčenia na celom svete.

SOLIDARITA V RÁMCI GENERÁCIÍ A MEDZI NIMI

Riešiť potreby súčasných generácií bez toho, aby sa ohrozovala schopnosť budúcich generácií uspokojovať potreby v EÚ a mimo nej.

OTVORENÁ A DEMOKRATICKÁ SPOLOČNOSŤ

Zabezpečovať občanom práva prístup k informáciám a spravodlivosti. Rozvíjať primerané postupy v oblasti konzultácií a účasti zainteresovaných strán a združení.

ÚČASŤ OBČANOV

Posilňovať účasť občanov pri rozhodovaní. Podporovať vzdelávanie a informovanosť verejnosti o trvalo udržateľnom rozvoji. Informovať občanov o ich vplyve na životné prostredie a ich možnostiach prijímať rozhodnutia s trvalejším účinkom.

ÚČASŤ SPOLOČNOSTÍ A SOCIÁLNYCH PARTNEROV

Zvyšovať sociálny dialóg, sociálnu zodpovednosť podnikov a partnerstiev medzi verejným a súkromným sektorom s cieľom podporovať spoluprácu a spoločné právomoci na dosiahnutie trvalo udržateľného rozvoja výroby a spotreby.

POLITICKÁ SÚDRŽNOSŤ A DOBRÁ SPRÁVA

Podporovať súdržnosť medzi všetkými politikami Európskej únie a súdržnosť medzi miestnymi, regionálnymi, vnútroštátnymi a globálnymi činnosťami s cieľom zvyšovať ich prispievanie k trvalo udržateľnému rozvoju.

POLITICKÁ INTEGRÁCIA

Podporovať integráciu hospodárskych, sociálnych a environmentálnych hľadísk tak, aby boli súdržné a vzájomne sa posilňovali celkovým používaním nástrojov na dosiahnutie efektívnejšej regulácie, ako napr. rovnováha v hodnotení vplyvu a konzultácie so zúčastnenými stranami.

NAJLEPŠIE VYUŽÍVANIE DOSTUPNÝCH VEDOMOSTÍ

Zabezpečiť rozvoj, hodnotenie a implementáciu politik na základe najlepších dostupných vedomostí a aby boli ekonomicky spoľahlivé a cenovo výhodné.

ZÁSADA PREVENTÍVNOSTI

V prípade vedeckej neistoty implementovať hodnotiace postupy a prijať primerané preventívne opatrenie s cieľom vyhnúť sa poškodeniu ľudského zdravia a životného prostredia

PRINÚTIŤ ZNEČISŤOVATEĽOV PLATIŤ

Zabezpečiť, aby ceny odrážali skutočné náklady činností výrobnnej a spotrebnej spoločnosti, a aby znečisťovatelia platili za škody, ktoré spôsobujú ľudskému zdraviu a životnému prostrediu.

PRÍLOHA 2

CIELE, ÚLOHY, POLITIKY A ČINNOSTI – DOSAHOVANIE POKROKU V OBLASTI STRATÉGIE TRVALO UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA

Táto príloha obsahuje výber kľúčových stratégií EÚ, akčné plány a ďalšie iniciatívy na podporu trvalo udržateľného rozvoja. Odkazuje sa na operačné ciele a úlohy, ak existujú. Okrem toho mnoho členských štátov vypracovalo svoje vlastné stratégie trvalo udržateľného rozvoja a akčné plány. V skutočnosti v niekoľkých oblastiach, sú členské štáty v najlepšej pozícii uskutočniť zmenu. EÚ môže podporovať a dopĺňať opatrenia členských štátov, uľahčiť výmenu osvedčených postupov a vystupovať ako centrálné miesto na hodnotenie pokroku a podpory ďalších opatrení. Stratégia trvalo udržateľného rozvoja poskytuje strategický politický rámec na to, ako najlepšie riešiť hlavné trvalo neudržateľné trendy. Základným prvkom tohto rámca sú vzájomné prepojenia medzi trendmi. Ide o mnohonásobné vzájomné prepojenia medzi kľúčovými prioritami uvedenými v hlavnom dokumente. Jasným príkladom toho je, že zvýšeným používaním obnoviteľnej energie budeme takisto bojovať proti klimatickej zmene. Podobne lepším využívaním pôdy, trvalo udržateľnejšou dopravou a zmenou modelov energetiky takisto chránime biodiverzitu. Rôzne stratégie a akčné plány by sa preto nemali zvažovať izolovane. Každá stratégia a každý plán svojím vlastným spôsobom prispieje k riešeniu problémov v ostatných oblastiach. Je dôležité, aby boli vzájomné prepojenia dobre pochopené a aby boli politické odpovede pripravené, čím sa zjednotia rôzne aspekty na účely dosiahnutia všeobecne prospešných situácií. Otázka vzájomných prepojení medzi trendmi je oblasťou, v ktorej je stále potrebný ďalší rozvoj. Komisia hodnotí vplyv všetkých svojich hlavných politických iniciatív.

1. RIEŠENIE KLIMATICKEJ ZMENY

Celkový cieľ

Obmedziť klimatickú zmenu a jej celkové náklady pre spoločnosť

Operačné ciele a úlohy:

- V marci 2005 Európska rada opätovne potvrdila svoj cieľ, aby sa **nezvýšila celková priemerná teplota povrchu o viac ako 2 °C** v porovnaní s úrovňami pred priemyselným rozvojom¹⁰ a preto by mali úrovne koncentrácie nižšie než 550 ppm CO₂ riadiť úsilie o celkové obmedzenie a zníženie
- Členské štáty EÚ-15 a väčšina členských štátov EÚ-25 sa zaviazali podľa kjótskeho protokolu dosiahnuť ciele týkajúce sa zníženia skleníkových plynov v rokoch 2008 – 2012. **Cieľom EÚ-15 je znížiť emisie o 8 % v porovnaní s úrovňami v roku 1990.**
- S cieľom prispievať k tomuto konečnému cieľu, ktorý schválila Európska rada na svojom zasadnutí v marci 2005, **bude EÚ** s ostatnými stranami skúmať stratégie na **dosiahnutie potrebných znížení emisií skleníkových plynov** a zväži v tomto kontexte zníženie ciest pre skupinu rozvinutých krajín v poradí 15 – 30 % do roku 2020 v porovnaní so základným cieľom zahrnutým v kjótskom protokole.

Príklady kľúčových činností: Prebiehajúce a plánované

- Vývoj programu EÚ o klimatickej zmene vo svete po roku 2012. Oznámenie prijaté vo februári 2005, KOM (2005) 35 konečné znenie.
http://europa.eu.int/comm/environment/climat/future_action.htm
- Druhá fáza Európskeho programu klimatických zmien (ECCP). Začala sa v októbri 2005.
<http://europa.eu.int/comm/environment/climat/eccp.htm>
- Systém obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v EÚ, prijatý v januári 2005, smernica 2003/87/ES. <http://europa.eu.int/comm/environment/climat/emission.htm>
- 10-ročný implementačný plán pre Globálny systém systémov pozorovania Zeme (GEOSS) na roky 2005 – 2015.
http://europa.eu.int/comm/research/environment/newsanddoc/article_2211_en.htm
- Zelená kniha o energetickej účinnosti, KOM (2005) 265 konečné znenie. Prijatá v júni 2005.
http://europa.eu.int/comm/energy/efficiency/doc/2005_06_green_paper_book_en.pdf
- Akčný plán energetickej účinnosti. Predpokladané prijatie v roku 2006.
http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/cnc/2000/com2000_0247en01.pdf

¹⁰ Zdroje: IPPC 2. hodnotiaci správa, závery zo zasadnutia Rady z roku 1996, KOM(2005) 35 konečné znenie s. 3, Závery zo zasadnutia Európskej rady z marca 2005.

- Nové a obnoviteľné energie. Oznámenie o podpore elektriny z obnoviteľných zdrojov energie, na základe implementácie smernice 2001/77/ES. KOM(2005)627. http://europa.eu.int/comm/energy/res/legislation/electricity_en.htm
- Akčný plán o biomase. Prijatý v decembri 2005. http://europa.eu.int/comm/energy/res/biomass_action_plan/index_en.htm
- Európska kampaň za trvalo udržateľnú energiu. <http://www.sustenergy.org/>

2. PODPORA DOBRÉHO ZDRAVIA – VEREJNÉHO ZDRAVIA

Celkové ciele

Podporovať dobré verejné zdravie a zlepšiť ochranu proti ohrozeniam zdravia

Operačné ciele a úlohy:

- Zlepšiť **ochranu proti ohrozeniam zdravia** rozvojom kapacít s cieľom koordinovane reagovať na ohrozenia.
- Ďalej **zlepšovať právne predpisy v oblasti potravín a krmív**, vrátane hodnotenia označovania potravín.
- Naďalej **podporovať vysoké normy v oblasti zdravotnej starostlivosti o zvieratá** v EÚ a v zahraničí.
- Obmedziť nárast chorôb súvisiacich so životným štýlom, ktorým možno predchádzať, prostredníctvom **podpory zdravia a prevencie**
- Zabezpečiť, aby sa chemikálie vyrábali, manipulovalo sa s nimi a používali sa takým spôsobom, ktorý by **výrazne neohrozoval ľudské zdravie** a životné prostredie do roku 2020
- **Zlepšiť informovanosť o znečisťovaní životného prostredia** a nepriaznivých vplyvov na zdravie

Príklady kľúčových činností: Prebiehajúce a plánované

- Všeobecná stratégia pre zdravotnú starostlivosť nadväzuje na Program pre zdravie a spotrebiteľov na roky 2007 – 2013, KOM (2005) 115 konečné znenie. http://europa.eu.int/comm/dgs/health_consumer/index_en.htm
- Európske stredisko na prevenciu a kontrolu chorôb, založené v roku 2005, následne po NARIADENÍ (ES) 851/2004. http://europa.eu.int/comm/health/ph_overview/strategy/ecdc/ecdc_en.htm
- Stratégia pre HIV/AIDS. Očakávané prijatie koncom roku 2005. [http://europa.eu.int/comm/development/body/theme/human_social/docs/health/Programme%20for%20Action%20\(EN\).pdf#zoom=100](http://europa.eu.int/comm/development/body/theme/human_social/docs/health/Programme%20for%20Action%20(EN).pdf#zoom=100)
http://europa.eu.int/comm/research/health/poverty-diseases/aids_en.html

- Oznámenie o pripravenosti na chrípkovú pandémiu, KOM 2005 (607) konečné znenie.
http://europa.eu.int/comm/health/ph_threats/com/Influenza/COMM_PDF_COM_2005_06_07_F_EN_ACTE.pdf
- Oznámenie o plánovaní všeobecnej pripravenosti na ohrozenie verejného zdravia, KOM (2005) 605 konečné znenie.
http://europa.eu.int/comm/health/ph_threats/com/Influenza/COMM_PDF_COM_2005_06_05_F_EN_ACTE.pdf
- Odporúčanie na zlepšenie bezpečnosti pacientov prevenciou a kontrolou zdravotnej starostlivosti v oblasti infekčných chorôb. Predpokladané prijatie v roku 2006.
http://europa.eu.int/comm/health/ph_threats/com/comm_diseases_cons01_en.htm
http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/cnc/2004/com2004_0301en01.pdf
- Pokračovanie a implementácia bielej knihy o bezpečnosti potravín, KOM (1999) 719.
http://europa.eu.int/comm/food/food/intro/white_paper_en.htm
http://europa.eu.int/comm/dgs/health_consumer/library/pub/pub06_en.pdf
- Stratégia pre zdravotnú starostlivosť o zvieratá – Akčný plán Spoločenstva na ochranu a zdravie zvierat na roky 2006 – 2010. Má sa prijať v roku 2007.
http://europa.eu.int/comm/food/animal/diseases/strategy/index_en.htm
- Akčný plán EÚ o životnom prostredí a zdravotnej starostlivosti na obdobie rokov 2004-2010, KOM(2004) 416 konečné znenie.
http://europa.eu.int/comm/environment/health/index_en.htm
- Nariadenie Rady pre registráciu, hodnotenie a povolenie chemických látok (REACH), KOM (2003) 644. <http://europa.eu.int/comm/environment/chemicals/reach.htm>
http://europa.eu.int/comm/enterprise/reach/index_en.htm

3. BOJ PROTI SOCIÁLNEMU VYLÚČENIU A RIEŠENIE DEMOGRAFICKEJ ZMENY

Celkový cieľ

Vytvoriť sociálne inkluzívnu spoločnosť

Operačné ciele a úlohy:

- Pokračovať v stanovení osobitných úloh EÚ na zníženie počtu ľudí **na hranici chudoby** do roku 2010 s osobitným zameraním na potrebu znížiť detskú chudobu v kontexte OMK
- Podporovať členské štáty v ich úsilí **modernizovať sociálnu ochranu** vzhľadom na demografické starnutie
- Výrazne **zvýšiť účasť** žien a starších ľudí **na trhu práce** podľa stanovených úloh, ako aj zvýšiť zamestnanosť migrantov do roku 2010
- Naďalej **rozvíjať politiku EÚ v oblasti zákonného migrovania**, doplnenú politikami na posilnenie integrácie migrantov a ich rodín

- Pokračovať v **celoživotnom vzdelávaní** a do roku 2010 znížiť počet 18 až 24-ročných len so stredoškolským vzdelávaním, ktorí sa ďalej nepodieľajú na všeobecnom alebo odbornom vzdelávaní

Členské štáty sú hlavnými aktérmi pri dosahovaní skutočných výsledkov týchto úloh. EÚ môže podporovať a dopĺňať činnosti členských štátov; EÚ môže uľahčiť výmenu osvedčených postupov a vystupovať ako centrálné miesto na hodnotenie pokroku a podpory ďalších činností. Sociálny program načrtáva činnosti EÚ s cieľom dosiahnuť úplnú zamestnanosť a inkluzívnu spoločnosť.

Komisia a Rada¹¹ načrtli stratégiu na riešenie vplyvov rozpočtu na starnúce obyvateľstvo, na základe ktorej by mali členské štáty znížiť úrovne dlhu verejných financií, aby sa zabránilo rozpočtovým následkom starnutia obyvateľstva, a prevziať súčasné reformy trhu práce, vrátane daňových systémov a systémov sociálnych dávok na dosiahnutie vyšších mier zamestnanosti, najmä medzi staršími pracovníkmi a ženami, ako aj ambiciózne reformy dôchodkových systémov s cieľom vyvíjať tlak na verejné financie.

Príklady kľúčových činností: Prebiehajúce a plánované

- Otvorená metóda koordinácie o sociálnej ochrane a začlenení. Prebieha. http://europa.eu.int/comm/employment_social/social_protection/index_en.htm
- Akčný program Spoločenstva o zamestnanosti a sociálnej solidarite „PROGRESS“, 2007 – 2013. Má sa prijať v roku 2006. http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/pdf/2004/com2004_0488en01.pdf
- Otvorená metóda koordinácie o všeobecnom a odbornom vzdelávaní („Všeobecné a odborné vzdelávanie 2010“). Prebieha. http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/pdf/2004/com2004_0488en01.pdf
- Integrovaný akčný program v oblasti celoživotného vzdelávania na roky 2007 – 2013 (KOM (2004) 474). Má sa prijať v roku 2006. http://europa.eu.int/comm/education/programmes/newprog/index_en.html
- Oznámenie o demografickej budúcnosti Európy. Má sa prijať v roku 2006. http://europa.eu.int/comm/employment_social/social_situation/green_paper_en.html
- Stratégia pre zdravie a bezpečnosť na roky 2007 – 2012, oznámenie sa má prijať v roku 2006. http://europa.eu.int/comm/dgs/employment_social/index_en.htm
- Plán zameraný na rovnosť medzi mužmi a ženami, oznámenie sa má prijať v roku 2006. http://europa.eu.int/comm/employment_social/gender_equality/index_en.html
- Oznámenie o nediskriminácii a rovnakých príležitostiach pre všetkých, KOM (2005) 224 – Európsky rok 2007. http://europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/index_en.htm

¹¹ Rada Európskej únie (2001), „Príspevok verejných financií na rast a zamestnanosť: zlepšenie kvality a trvalej udržateľnosti“, správa Komisie a rady (Ecofin) Európskej rade (Štokholm 23. a 24. marca 2001), 699/01; Európska komisia (2000) „Oznámenie o príspevku verejných financií na rast a zamestnanosť: zlepšenie kvality a trvalej udržateľnosti“, KOM(2000)846.

- Európsky rok riešenia chudoby a sociálneho vylúčenia 2010.
http://europa.eu.int/comm/employment_social/social_inclusion/index_en.htm
- Nová generácia štrukturálnych a kohéznych fondov, prijatá v roku 2004. KOM(2003) 493, KOM(2004) 494, KOM(2004) 495.
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/funds/2007/index_en.htm
- Návrh na založenie Európskeho monitorovacieho centra pre migráciu. Predpokladané prijatie v roku 2005.
http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/immigration/doc_immigration_intro_en.htm
- Zelená kniha o budúcnosti Európskej migračnej siete, KOM (2005) 606. Prijatá v roku 2005. <http://www.european-migration-network.org/>
- Pokračovanie oznámenia o „Spoločnej agende pre integráciu: Rámec pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín do Európskej únie“, KOM (2005) 389 konečné znenie.
http://europa.eu.int/comm/justice_home/funding/inti/funding_inti_en.htm
http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/en/com/2005/com2005_0389en01.pdf
- Akčný plán proti obchodovaniu s ľuďmi. Prijatý koncom roku 2005.
http://europa.eu.int/comm/justice_home/fsj/crime/trafficking/fsj_crime_human_trafficking_en.htm

4. LEPŠIE RIADENIE PRÍRODNÝCH ZDROJOV

Celkový cieľ

Chrániť schopnosť Zeme udržiavať život v celej jeho rozmanitosti, rešpektovať hranice prírodných zdrojov planéty a podporovať trvalo udržateľnú výrobu a spotrebu, aby sa prelomilo prepojenie medzi hospodárskym rastom a poškodzovaním životného prostredia.

Operačné ciele a úlohy:

- **Zlepšiť produktivitu zdrojov:** získať viac z každej časti použitého zdroja a znížiť environmentálne škody (škodlivé emisie do vzduchu, vody a pôdy, ako aj nadmerné využívanie pôdy a ďalších zdrojov) spôsobené každou časťou
- Zlepšiť riadenie a vyhnúť sa nadmernému využívaniu **obnoviteľných prírodných zdrojov** ako je rybné hospodárstvo, biodiverzita, lesné hospodárstvo, voda, vzduch, pôda a klíma, obnoviť poškodené morské ekosystémy do roku 2015 v súlade s johannesburským plánom implementácie, schváleným na svetovom samite o trvalo udržateľnom rozvoji (WSSD), vrátane dosiahnutia **Maximálneho udržateľného výnosu v oblasti rybného hospodárstva** do roku 2015
- **Zvážiť ako znížiť spotrebu energie v EÚ** do roku 2020 vzhľadom na 20 % odhadovaný cenovo výhodný potenciál na úspory spotreby energie. Komisia začína diskusiu na túto tému

- 12 % spotreba energie z obnoviteľných zdrojov do roku 2010
- 21 % **spotreba elektriny v EÚ-25 sa má dosiahnuť z obnoviteľných zdrojov** do roku 2010. Táto skutočnosť je základom pre vnútroštátne predbežné ciele
- **Zastaviť stratu biodiverzity** v EÚ do roku 2010 a efektívne prispievať k výraznému zníženiu miery straty biodiverzity vo svete do roku 2010
- **Implementácia a riadenie Natura 2000:** miesta prijaté do roku 2006 (morské miesta 2010); určené miesta a podľa efektívneho riadenia do roku 2010 (morské miesta 2012)
- **Využívať technologický rozvoj** smerom k oddeleniu hospodárskeho rastu a tlaku na životné prostredie

Príklady kľúčových činností: Prebiehajúce a plánované

- Akčný plán environmentálnych technológií (ETAP), KOM (2004) 38 konečné znenie. Vymedzenie podmienok na stanovenie cieľov environmentálnej výkonnosti pre kľúčové výrobky, s členskými štátmi a kľúčovými zúčastnenými stranami do roku 2007.
<http://europa.eu.int/comm/environment/etap/>
<http://europa.eu.int/comm/environment/docum/9842sm.htm>
- Akčný plán pre trvalo udržateľnú výrobu a spotrebu. Predpokladané prijatie v roku 2007.
http://europa.eu.int/comm/environment/index_en.htm
- Tematická stratégia trvalo udržateľného využívania zdrojov. Prijatá v decembri 2005.
<http://europa.eu.int/comm/environment/natres/>
- Tematická stratégia predchádzania vzniku odpadu a jeho recyklácie. Prijatá v decembri 2005.
<http://europa.eu.int/comm/environment/waste/strategy.htm>
- Integrovaná politika výrobkov (IPP), nadväzuje na KOM (2003) 302.
<http://europa.eu.int/comm/environment/ipp/home.htm>
- Ekologickejšie verejné obstarávanie, vrátane navrhutej smernice o verejnom obstarávaní čistých a energeticky účinnejších vozidiel, ktorej prijatie sa predpokladá koncom roku 2005, a preskúmanie s členskými štátmi, ako najlepšie podporovať ekologickejšie verejné obstarávanie pre iné veľké výrobné skupiny, do roku 2007
<http://europa.eu.int/comm/environment/gpp/index.htm>
- Strategické usmernenia pre rozvoj vidieka, strategické usmernenia, národné stratégie a programy rozvoja vidieka na roky 2007 – 2013, KOM (2005) 304. Prijaté v roku 2005.
http://europa.eu.int/comm/agriculture/capreform/rdguidelines/index_en.htm
- Tematická stratégia o pôde. Predpokladané prijatie v roku 2006.
<http://europa.eu.int/comm/environment/waste/strategy.htm>
<http://europa.eu.int/comm/environment/soil/>

- Tematická stratégia o znečistení ovzdušia, KOM (2005) 446 konečné znenie. Prijatá v septembri 2005.
<http://europa.eu.int/comm/environment/air/cafe/>
- Ochrana morského životného prostredia vrátane tematickej stratégie o ochrane a zachovaní morského životného prostredia a ďalšie činnosti. Prijatá v roku 2005.
<http://europa.eu.int/comm/environment/water/marine.htm>
- Rámcová smernica EÚ o vode – integrované riadenie povodia riek pre Európu, implementácia smernice 2000/60/ES. http://europa.eu.int/comm/environment/water/water-framework/index_en.html
- Európska stratégia o biodiverzite. Prijatá v roku 1998. Oznámenie týkajúce sa stratégie o biodiverzite sa má prijať v roku 2006.
http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/natura_2000_network/managing_natura_2000/index_en.htm
- Implementácia mnohostranných environmentálnych dohôd. Prebieha.
http://europa.eu.int/comm/environment/international_issues/agreements_en.htm
- Zelená kniha o morských záležitostiach. Predpokladané prijatie začiatkom roku 2006.
http://europa.eu.int/comm/fisheries/maritime/index_en.htm
- Zelená diplomatická sieť. Prebieha. http://europa.eu.int/comm/external_relations/env/
- Akčný plán EÚ o lesoch. Predpokladané prijatie v roku 2006.
http://europa.eu.int/comm/agriculture/index_en.htm

5. UROBIŤ DOPRAVU TRVALO UDRŽATEĽNEJŠOU

Celkový cieľ

Zabezpečiť, aby dopravné systémy spĺňali hospodárske a sociálne potreby spoločnosti pri minimalizovaní ich nežiadúceho vplyvu na hospodárstvo, spoločnosť a životné prostredie.

Operačné ciele a úlohy:

- Zlepšiť **riadenie dopytu** v oblasti dopravy s cieľom znížiť negatívne vplyvy rastu dopravy.
- Dosiahnuť trvalo udržateľné úrovne využívania energie v oblasti dopravy v súlade s ostatnými sektormi a **znížiť emisie skleníkových plynov v oblasti dopravy** úmerne viac ako využitie energie v oblasti dopravy
- **Znížiť emisie znečisťujúcich látok** z dopravy na úrovne, ktoré minimalizujú vplyvy na ľudské zdravie alebo životné prostredie
- Zabezpečiť, aby priemerný nový autopark **dosiahol emisie CO₂ v hodnote 140g/km do roku 2008/09 a 120g/km do roku 2012**, ako súčasť integrovaného prístupu politiky.

- Postupovať smerom k **zavedeniu noriem emisií Euro V** pre ľahké úžitkové vozidlá a zaviesť Euro VI pre ťažké vozidlá
- Do roku 2010 zabezpečiť, aby 5,75 % dopravného paliva bolo **biopalivo**
- Znížiť **dopravný hluk** ako na strane zdroja, tak aj prostredníctvom opatrení na znižovanie hluku s cieľom zabezpečiť úrovne celkového vystavenia na minimalizáciu vplyvu na zdravie
- Zvýšiť **bezpečnosť na cestách** zlepšením cestnej infraštruktúry, podporovaním užívateľov ciest, aby boli zodpovednejší a zabezpečením bezpečnejších vozidiel
- Do roku 2010 **znížiť úmrtnosť v cestnej doprave** v porovnaní s rokom 2000
- Do roku 2010 zmodernizovať rámec EÚ pre **služby verejnej osobnej dopravy** s cieľom podporovať vyššiu účinnosť a výkonnosť

Príklady kľúčových činností: Prebiehajúce a plánované

- Biela kniha „Európska dopravná politika na rok 2010: čas rozhodnutia“ a priebežné hodnotenie, KOM (2001) 370.
http://europa.eu.int/comm/energy_transport/library/lb_texte_complet_en.pdf
- Stratégia EÚ o emisiách CO₂ z ľahkých úžitkových vozidiel. Oznámenie o zrevidovanej stratégii sa má prijať v septembri 2006.
http://europa.eu.int/comm/environment/co2/co2_home.htm
- Podpora používania biopalív a iných obnoviteľných palív v doprave, smernica 2003/30/ES.
http://europa.eu.int/comm/energy/res/legislation/biofuels_en.htm
http://europa.eu.int/comm/energy/res/legislation/doc/biofuels/en_final.pdf
- Čistá mestská doprava. Civitas II sa začal začiatkom roku 2005.
http://europa.eu.int/comm/energy_transport/en/cut_en.html
<http://www.civitas-initiative.org/main.phtml?lan=en>
- Tematická stratégia o životnom prostredí miest. Má sa prijať v januári 2006 – vrátane opatrenia na trvalo udržateľné plány mestskej dopravy.
http://europa.eu.int/comm/environment/urban/home_en.htm
- Financovanie dopravnej infraštruktúry. http://europa.eu.int/comm/transport/infr-charging/charging_en.html
- Tretí železničný balík na zatriaktivnenie železničnej dopravy, prijatý v roku 2004, vrátane KOM (2004) 140 konečné znenie.
http://europa.eu.int/comm/transport/rail/package2003/new_en.htm

6. BOJ PROTI CHUDBE VO SVETE A PODPORA ROZVOJA

Celkové ciele

Aktívne podporovať trvalo udržateľný rozvoj na celom svete a zaručiť, aby vnútorné a vonkajšie politiky Európskej únie zodpovedali globálnemu trvalo udržateľnému rozvoju a jej medzinárodným záväzkom.

Operačné ciele a úlohy:

EÚ bude implementovať svoje záväzky týkajúce sa medzinárodného rámca pre trvalo udržateľný rozvoj, ktorého stavebnými blokmi sú svetový samit o trvalo udržateľnom rozvoji (Johannesburg), konsenzus z Monterrey, výsledok miléniového samitu o preskúmaní a svetový samit.

EÚ výrazne prispeje k miléniovým rozvojovým cieľom do roku 2015. Sú to:

- **Odstrániť extrémnu chudobu a hlad**
 - O polovicu znížiť podiel ľudí žijúcich z menej než jedného dolára na deň
 - O polovicu znížiť podiel ľudí, ktorí trpia hladom
- **Dosiahnuť univerzálne základné vzdelanie**
 - Zabezpečiť, aby všetci chlapci a dievčatá ukončili základné vzdelanie
- **Podporovať rovnosť pohlaví a posilniť postavenie žien**
 - Zrušiť rozdiely medzi pohlaviami v základnom a stredoškolskom vzdelávaní najlepšie do roku 2005, a na všetkých úrovniach do roku 2015
- **Znížiť detskú úmrtnosť**
 - O dve tretiny znížiť úmrtnosť detí mladších ako päť rokov
- **Zlepšiť zdravie matiek**
 - O tri štvrtiny znížiť podiel úmrtnosti matiek
- **Bojovať proti HIV/AIDS, malárii a iným chorobám**
 - Zastaviť a zvrátiť šírenie HIV/AIDS
 - Zastaviť a zvrátiť výskyt malárie a iných vážnych chorôb
- **Zabezpečiť trvalú udržateľnosť životného prostredia**
 - Začleniť princípy trvalo udržateľného rozvoja do politík krajín a programov; zvrátiť stratu environmentálnych zdrojov
 - O polovicu znížiť podiel ľudí bez trvalo udržateľného prístupu k zdravotne vyhovujúcej pitnej vode

- Dosiahnuť výrazné zlepšenie života najmenej 100 miliónov obyvateľov bývajúcich v chatrčiach do roku 2020
- Vypracovať **globálne partnerstvo** pre rozvoj vrátane ďalšieho rozvoja otvoreného **obchodného a finančného systému**

Na ich dosiahnutie musí EÚ najmä:

1) **zvýšiť objemy pomoci**; 2) **zlepšiť kvalitu, súdržnosť a účinnosť jej pomoci**; 3) **implementovať stratégiu EÚ pre Afriku**; 4) **podporovať predchádzanie konfliktov**; 5) **implementovať rozvojovú politiku EÚ** – Európsky konsenzus o rozvoji; 6) **zabezpečiť úspešné splnenie rozvojového programu z Dauhá** a jeho príspevok k MRC a trvalo udržateľnému rozvoju, 7) **implementovať GSP Plus**, 8) **zabezpečiť, aby jej regionálne a dvojstranné obchodné dohody prispievali k trvalo udržateľnému rozvoju**, 9) **podporovať svetový trvalo udržateľný rozvoj**

Činnosti: Prebiehajúce a plánované

- Urýchlenie pokroku smerom k dosiahnutiu MRC, KOM (2005) 132.
http://europa.eu.int/comm/development/body/communications/communications_en.htm
- Stratégia EÚ pre Afriku, KOM (2005) 489.
http://europa.eu.int/comm/development/body/communications/docs/eu_strategy_for_africa_12_10_2005_en.pdf#zoom=100
- Financovanie rozvoja a účinnosť pomoci, KOM(2005) 133.
http://europa.eu.int/comm/development/body/communications/docs/communication_133_en.pdf
- Súdržnosť politík rozvoja, KOM (2005) 134.
http://europa.eu.int/comm/development/body/communications/docs/communication_134_en.pdf
- Závery zasadnutia Rady pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy (GAERC): Rozvojová politika Európskej únie „Európsky konsenzus“, založený na oznámení KOM (2005) 311.
http://europa.eu.int/comm/development/body/development_policy_statement/index_en
- Rozvojový program z Dauhá. Prebieha.
http://europa.eu.int/comm/trade/issues/newround/doha_da/index_en.htm
- Dvojstranné a regionálne obchodné dohody (ako sú dohody o hospodárskom partnerstve s krajinami AKT). Prebieha.
http://europa.eu.int/comm/development/body/cotonou/index_en.htm
http://europa.eu.int/comm/trade/issues/bilateral/index_en.htm
- Využitie globalizácie – Činnosti.
http://europa.eu.int/comm/trade/issues/global/index_en.htm
http://europa.eu.int/comm/trade/issues/global/sia/index_en.htm
http://europa.eu.int/comm/trade/issues/global/csr/index_en.htm
- Implementácia záväzkov EÚ na základe svetového samitu o trvalo udržateľnom rozvoji, vodnej iniciatívy EÚ, energetickej iniciatívy EÚ, 10-ročného implementačného plánu o trvalo udržateľnej výrobe a výrobe na medzinárodnej úrovni. Prebieha.
http://europa.eu.int/comm/environment/wssd/index_en.html

- Medzinárodný program EÚ na boj proti HIV/AIDS, tuberkulóze a malárii, 2007, KOM (2004) 726.
http://europa.eu.int/comm/development/body/theme/human_social/pol_health3_en.htm

PRÍLOHA 3

PRESKÚMANIE STRATÉGIE TRVALO UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA EÚ 2005:
ÚVODNÉ HODNOTENIE A BUDÚCE SMEROVANIA

OZNÁMENIE KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU{KOM (2005) 37}

Predslov

Trvalo udržateľný rozvoj je základným cieľom Európskej únie, ale predstavuje tiež globálny problém, ktorému čelia naši partneri na celom svete. Prináša otázky, ako zladíť hospodársky rozvoj, sociálnu súdržnosť, rovnosť medzi juhom a severom a ochranu životného prostredia. Jeho význam sa odráža v Zmluve o EÚ a je zohľadnený v ústave, ktorá vyzýva Úniu, *aby „sa usilovala o trvalo udržateľný rozvoj Európy založený na vyváženom hospodárskom raste a cenovej stabilite, na sociálnom trhovom hospodárstve s vysokou konkurencieschopnosťou, zameraným na dosiahnutie úplnej zamestnanosti a sociálny pokrok a vysokú úroveň ochrany životného prostredia a zlepšovanie jeho kvality“*.

Rýchlymi demografickými zmenami budú nasledujúce desaťročia vytvárať nesmierny a zvyšujúci sa tlak na svetové zdroje, či už v súvislosti s klimatickými zmenami, prírodnými zdrojmi, biodiverzitou alebo ekonomickou priepasťou medzi severom a juhom. Už dnes musíme prijímať opatrenia, aby sme pre zajtrajšok zachovali citlivú hospodársku, sociálnu a environmentálnu rovnováhu, ktorá riadi svet.

Budúcnosť Európy sa dá vidieť len v tomto globálnom kontexte. EÚ už vyvinula značné úsilie na podporu trvalo udržateľného rozvoja doma aj na medzinárodnom poli. Pomocou proaktívneho prístupu môže EÚ zmeniť potrebu ochrany životného prostredia a sociálnej súdržnosti na príležitosti pre inováciu, rast a pracovné miesta. Prostredníctvom hodnotenia Stratégie trvalo udržateľného rozvoja (STUR; Sustainable Development Strategy, SDS) pripomíname naše záväzky lepšie definovať štrukturálne zmeny, ktoré sú potrebné v našich ekonomikách a spoločnosti a zostaviť pozitívny program na riadenie tohto procesu zmeny, ktorý by mal zlepšiť kvalitu života pre všetkých.

Na to, aby bolo možné reagovať na túto výzvu, od Únie sa vyžaduje koordinovaná činnosť a pevné vedenie, s cieľom vytvoriť riešenia, ktoré môžu priniesť dlhodobé výhody ľuďom v Európe a v každej časti sveta.

Na začiatku tohto tisícročia sa preto Európska únia sama zapojila do naliehavého programu zmeny, aby zabezpečila, že začneme čeliť trvalo neudržateľným hospodárskym, sociálnym a environmentálnym trendom. V roku 2000 stanovila lisabonská stratégia ambiciózný program hospodárskych a sociálnych reforiem na vytvorenie vysoko dynamického a konkurencieschopného hospodárstva založeného na vedomostiach. V roku 2001 zasadnutím Európskej rady v Göteborgu sa začala rozsiahla Stratégia trvalo udržateľného rozvoja a v roku 2002 sa v Barcelone definoval jej vonkajší rozmer, po ktorej v lete v roku 2002 nasledoval svetový samit OSN o trvalo udržateľnom rozvoji. Každý z týchto krokov sprevádzali dôležité rozhodnutia a opatrenia, ktorých cieľom bolo prijaté záväzky realizovať. Napriek všetkému však nebol zaznamenaný dostatočný pokrok; trvalo neudržateľné trendy sa musia zvrátiť a na medzinárodnej úrovni ide stále o veľa.

Kombinácia začiatku funkčného obdobia novej Komisie a nového parlamentu prinášajú ten pravý okamih na zhodnotenie pokroku a na snahu urýchliť tempo zmien.

Podnikli sa už prvé kroky. Navrhnutím strategických cieľov Únie na nasledujúcich päť rokov Komisia opätovne zdôraznila svoj záväzok v súvislosti s trvalo udržateľným rozvojom. V priebežnom hodnotení lisabonskej stratégie navrhla, aby sa obnovený lisabonský program stal našou stratégiou pre rast a pracovné miesta: umožnila nám využiť motor dynamickejšieho hospodárstva, aby sa naplnila naša širšia sociálna a environmentálna ambícia. Takýmto

spôsobom zostáva Lisabon základným prvkom celkového cieľa trvalo udržateľného rozvoja, ktorý je stanovený v Zmluve: zlepšenie sociálnych a životných podmienok trvalo udržateľným spôsobom pre súčasné a budúce generácie. Ako Komisia potvrdila v priebežnom hodnotení: „*Lisabonská stratégia aj Stratégia trvalo udržateľného rozvoja prispievajú k zabezpečeniu tohto cieľa. Keďže sa vzájomne podporujú, zameriavajú sa na doplnkové opatrenia, využívajú škálu nástrojov a prinášajú výsledky v rôznych časových rámcoch.*“

Navyše hodnotenie lisabonskej stratégie sprevádza, taktiež v tomto období, začiatok aktualizovaného sociálneho programu EÚ, ktorý iniciovala Komisia; programu, ktorý plánovito predstavuje politiky, ktoré môžu pomôcť pri zabezpečení súdržnejšieho kontinentu a ďalšieho rozvoja nášho sociálneho modelu, ako reakcie na trvalo neudržateľné trendy. Týmto spôsobom sociálny program ako taký prispieva k cieľu trvalo udržateľného rozvoja.

Toto oznámenie predstavuje prvý krok Komisie v otázke hodnotenia Stratégie trvalo udržateľného rozvoja v roku 2005. Táto správa obsahuje úvodné hodnotenie pokroku, ktorý sa dosiahol od roku 2001, a uvádza viaceré usmernenia do budúcnosti, ktorými sa môže riadiť hodnotenie Stratégie trvalo udržateľného rozvoja, ktorá bude predložená v osobitnom oznámení Európskemu parlamentu a Rade v neskoršom období v tomto roku. Toto oznámenie je založené na diskusii z predchádzajúceho roku, vrátane stanoviska Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru z apríla 2004 a výsledkoch verejnej diskusie, ktorú začala Komisia v októbri minulého roku¹².

Európska únia má rozsiahlu, dlhodobú víziu svojej budúcnosti. Veríme v silu a základné hodnoty nášho dynamického európskeho modelu. Zabezpečíme, aby mohli byť splnené potreby súčasných a budúcich generácií. Tento základný cieľ sa prejaví vo všetkých politikách Únie. Trvalo udržateľný rozvoj si vyžaduje urýchlenú akciu. Európska únia má spôsobilosť, kompetencie a kreativitu na vytvorenie potrebných zmien. Európania a všetci ďalší občania sveta môžu počítat so záväzkom Únie zabezpečiť trvalo udržateľnú budúcnosť pre všetkých.

¹²

Podrobnejšie zhrnutie výsledkov týchto činností je uvedené v časti 1 a 2 pracovného dokumentu zamestnancov Komisie, SEK(2005) 225. Kompletná správa Komisie o výsledkoch konzultácií bude onedlho dostupná na http://europa.eu.int/comm/sustainable/pages/review_en.htm.

Časť I: Trvalo udržateľný rozvoj – O čo ide?

1. Úvod

Trvalo udržateľný rozvoj – spĺňanie potrieb súčasnej generácie bez toho, aby bola ohrozená schopnosť budúcich generácií spĺňať svoje potreby – je základným cieľom podľa Zmluvy o Európskej únii¹³ a ústavy. Je to celkový koncept, v ktorom sa zdôrazňujú politiky, akcie a stratégie Únie a vyžaduje sa, aby boli hospodárske, environmentálne a sociálne politiky navrhnuté a implementované spôsobom, ktorým sa budú vzájomne podporovať.

V stále viac globalizovanom svete je nevyhnutné jasné politické vedenie s cieľom podporovať **dynamický európsky model** tak dnes, ako aj v budúcnosti. Komisia je plne zaviazaná na trvalo udržateľný rozvoj a chce zostaviť pozitívny program zmeny. Naša budúcnosť v Európe a vo svete si vyžaduje dlhodobú víziu a široký záber politík. Komisia je presvedčená, že potrebujeme zlepšiť prosperitu, solidaritu a bezpečnosť, s cieľom zlepšiť kvalitu nášho života, ako aj budúcich generácií. Potrebujeme väčší hospodársky rast a väčšiu zamestnanosť, čistejšie a zdravšie životné prostredie. Potrebujeme súdržnejšiu spoločnosť, z ktorej prosperity a príležitostí by mala výhody celá Európska únia a nielen ona. Potrebujeme viac inovácie, výskumu a vzdelávania. Potrebujeme splniť naše globálne povinnosti a záväzky. Naša budúca prosperita a kvalita života bude závisieť od našej schopnosti a záväzku zmeniť naše výrobné a spotrebiteľské modely a oddeliť hospodársky rast od poškodzovania životného prostredia.

Únia nemôže riešiť tieto problémy bez pomoci. Trvalá udržateľnosť zostáva globálnou výzvou. Zavedenie dvoch rovnako dôležitých a integrovaných dimenzií trvalo udržateľného rozvoja - vnútornej a vonkajšej – je uznaním skutočnosti, že s globalizáciou a zvyšujúcou sa vnútornou závislosťou medzi problematikami môže EÚ priniesť úplné výsledky v jej kľúčových vnútorných prioritách, ak bude zároveň úspešná aj na svetovej scéne. Rovnako schopnosť EÚ odrážať jej globálne záväzky vo všetkých jej politikách je nevyhnutným základom, ak sa majú slová zmeniť na skutky, a zároveň udržať jej dôveryhodnosť ako svetového lídra v oblasti trvalo udržateľného rozvoja.

Keďže mandát tejto Komisie trvá do konca roku 2009, má jednoznačnú povinnosť myslieť pri formulovaní politiky ďalej ako je stanovené jej funkčným obdobím. Ak chceme dosiahnuť naše budúce ciele, nesmieme čakať na zajtrajšok; musíme konať už dnes. Uskutočnenie dlhodobej vízie si vyžaduje konkretizovať ciele, ktorými sa budú riadiť dlhodobé trendy, ako aj mechanizmy na splnenie stanovených cieľov, so začiatkom už dnes. Táto Komisia už potvrdila dôležitosť jej základných cieľov prosperity, solidarity a bezpečnosti pre trvalo udržateľný rozvoj¹⁴.

EÚ po prvýkrát stanovila svoje záväzky pre trvalo udržateľný rozvoj v júni 2001. V tom čase schválila Európska rada na zasadnutí v **Göteborgu** Stratégiu trvalo udržateľného rozvoja EÚ (STUR) na základe oznámenia Komisie. V roku 2002 predložila Komisia druhé oznámenie¹⁵ zamerané na vonkajší rozmer trvalo udržateľného rozvoja, ktoré schválila Európska rada

¹³ Článok 2 Zmluvy o Európskej únii.

¹⁴ KOM(2005)12, 26.1.2005: „Strategické ciele 2005-2009 - Európa 2010: Partnerstvo pre európsku obnovu: prosperita, solidarita a bezpečnosť“.

¹⁵ KOM(2002)82, 13.2.2002: „Smerom ku globálnemu partnerstvu pre trvalo udržateľný rozvoj“.

v **Barcelone**. Tieto texty spoločne tvoria základ celkovej Stratégie trvalo udržateľného rozvoja EÚ. Komisia sa zaviazala uskutočniť preskúmanie stratégie na začiatku každého funkčného obdobia novej Komisie. Toto sa zrealizuje v priebehu roku 2005 na základe skúseností získaných za posledné štyri roky.

Zrevidovaná Stratégia trvalo udržateľného rozvoja bude musieť prijať rozsiahlejší prístup, ktorý bude zdôrazňovať štrukturálne zmeny v hospodárstve potrebné na dosiahnutie trvalo udržateľných výrobných a spotrebných modelov a na pokrytie trvalo neudržateľných trendov. Spolu s ďalším posilnením nového prístupu k tvorbe politiky zrevidovaná stratégia opätovne potvrdí svoj trojdimenzionálny prístup, a rovnako zabezpečí úplnú integráciu a posilnenie vonkajších aspektov trvalo udržateľného rozvoja. Navyše potvrdí záväzok prijatý v návrhu o finančných výhladoch 2007-2013, na základe ktorého sa trvalo udržateľný rozvoj stane smerodajným princípom pre politiky EÚ.

2. PRÍSTUP EURÓPSKEJ ÚNIE K TRVALO UDRŽATEĽNÉMU ROZVOJU

Stratégia trvalo udržateľného rozvoja pozostáva z týchto zložiek:

Po prvé, stanovuje **rozsiahly pohľad na to, čo je trvalo udržateľné**. Hlavnou myšlienkou stratégie je, že hospodárske, sociálne a environmentálne dimenzie trvalej udržateľnosti musia skutočne kráčať ruka v ruku a navzájom sa podporovať: „*Trvalo udržateľný rozvoj ponúka Európskej únii pozitívnu dlhodobú víziu spoločnosti, ktorá je prosperujúcejšia a spravodlivejšia, ktorá sľubuje čistejšie, bezpečnejšie a zdravšie životné prostredie – spoločnosti, ktorá prináša lepšiu kvalitu života pre nás, naše deti a pre naše vnúčatá.*“¹⁶. Je nevyhnutné porozumieť významu týchto troch pilierov trvalo udržateľného rozvoja a ich vzájomnému prepojeniu.

Druhou a preukázateľne najambicióznejšou časťou stratégie je snaha o **zlepšenie spôsobu, akým uskutočňujeme politiky**, zameraná na zlepšenie súdržnosti politik a šírenie povedomia medzi občanmi o možnom kompromise medzi protichodnými cieľmi, aby sa mohli robiť informované politické rozhodnutia. Vyžaduje si to podrobné preskúmanie ich úplných vplyvov, predovšetkým pomocou včasného hodnotenia dosahu a zasielaním správnych signálov na trh pomocou nápravy cien. Rovnako sa vyžaduje, aby tvorcovia politik EÚ zohľadňovali globálny kontext a aktívne podporovali konzistentnosť medzi vnútornými a vonkajšími politikami. Okrem toho sa vyžadujú investície do vedy a technológie na podporu úprav potrebných na trvalo udržateľný rozvoj. Na záver, nový prístup k otázkam tvorby politik si naliehavo vyžaduje zlepšenie komunikácie a mobilizácie občanov a firiem.

Po tretie sa zameriava na obmedzený počet **trendov, ktoré sú jednoznačne trvalo neudržateľné**, ako napr. otázky klimatických zmien a využívania energie, ohrozenia verejného zdravia, chudoby a sociálneho vylúčenia, starnúcich spoločností, riadenia prírodných zdrojov, využívania pôdy a otázky dopravy.

Na záver, globálna dimenzia sa rozširuje na niektoré medzinárodné ciele a sústreďuje sa na prioritné ciele určené v príspevku EÚ na svetovom samite o trvalo udržateľnom rozvoji (WSSD). Patrí medzi ne využitie globalizácie, obchod pre trvalo udržateľný rozvoj, boj proti chudobe, sociálny rozvoj, udržateľné riadenie prírodných a environmentálnych zdrojov,

¹⁶ KOM(2001) 264 „Trvalo udržateľná Európa pre lepší svet: Stratégia trvalo udržateľného rozvoja Európskej únie“, s. 2.

zlepšenie súdržnosti politík Európskej únie, lepšia správa a riadenie na všetkých úrovniach a financovanie trvalo udržateľného rozvoja.

3. PREČO PRESKÚMANIE?

Komisia sa zaviazala preskúmať stratégiu na začiatku každého nového mandátu. Európska rada túto iniciatívu uvítala naposledy v júni a v novembri 2004. Okrem toho, ďalší vývoj hlbšie zdôrazňuje potrebu zhodnotiť stratégiu v tomto časovom úseku:

- zhoršovanie sa trvalo neudržateľných trendov, predovšetkým rastúci tlak na prírodné zdroje, biodiverzitu a klímu, ako aj pretrvávajúca nerovnosť a chudoba a zvýšené hospodárske a sociálne výzvy, ktoré prináša starnúce obyvateľstvo;
- znížená hospodárska výkonnosť Európy spoločne s novým konkurenčným tlakom spôsobeným pokračujúcou globalizáciou a náhlým nárastom novo industrializovaných krajín (ako napr. Čína, India a Brazília), ktoré signalizujú zvýšenú hospodársku súťaž a možné posuny v národných výrobných štruktúrach, ktoré majú vplyv na trvalo udržateľný rozvoj na globálnej úrovni;
- nové medzinárodné záväzky a rokovania, ktoré majú potenciál prispieť k trvalo udržateľnému rozvoju, treba spojiť pomocou zvýšeného úsilia o ich implementáciu (ako napr. rozvojový program z Dauhá pod záštitou WTO, johannesburským plán implementácie, o ktorom sa rozhodlo na WSSD, a menové záväzky z Monterrey pre financovanie rozvoja a rozvojové ciele tisícročia);
- nové hrozby pre bezpečnosť, ako napr. terorizmus (útoky z 11. septembra a 11. marca 2004), prírodné krízy (záplavy) a ohrozenie zdravia (napr. SARS) oživilí pocit zraniteľnosti. Navyiac, rastie povedomie v súvislosti s potrebou boja proti organizovanému zločinu, korupcii a rasizmu;
- na záver by malo preskúmanie zohľadniť rozšírenie Európskej únie na 25 členských štátov, definovanie národných stratégií trvalo udržateľného rozvoja vo väčšine členských štátov a väčšiu účasť miestnych a regionálnych orgánov.

4. HODNOTENIE POKROKU

Keďže pri zavádzaní stratégie bol dosiahnutý určitý pokrok a okamžité výsledky nemožno očakávať, je jasné, ako veľa ešte zostáva urobiť. Väčšina hrozieb pre trvalo udržateľný rozvoj nebola odvrátená a vyžaduje si naliehavú a neustálu pozornosť. V nasledujúcich odsekoch sa uvádza súhrnný prehľad oblastí a niekoľko príkladov dosiahnutých výsledkov. Napriek tomu, že podrobnejšiu správu o pokroku je možné nájsť v pracovnom dokumente zamestnancov Komisie¹⁷, je možné zvýrazniť niekoľko dôležitých dosiahnutých výsledkov.

¹⁷ SEK (2005) 225.

- **Zmena spôsobu, akým tvoríme politiky.** V roku 2001 bol zavedený „nový spôsob tvorby politík“, aby boli politiky súdržnejšie a aby sa vytvorili správne podmienky na podporu trvalo udržateľného rozvoja.

Zlepšenie súdržnosti politík

Integrácia niekoľkých horizontálnych princípov zmlúv do všetkých politík EÚ predstavuje ústredný cieľ. Príkladom činnosti EÚ v tomto smere je kardifský proces, ktorý podporuje integráciu environmentálneho rozmeru do sektorových politík. Prvé zhodnotenie kardifského procesu v roku 2004 však poukazuje na to, že doterajší pokrok bol obmedzený.

Komisia zaviedla v roku 2003 nový mechanizmus hodnotenia dosahu, ako jeden nástroj na zlepšenie súdržnosti politík. Je navrhnutý na hodnotenie hospodárskeho, environmentálneho a sociálneho vplyvu najdôležitejších politických návrhov integrovaným spôsobom a tak, aby boli kompromisy medzi konkurenčnými cieľmi explicitnejšie. K dnešnému dňu Komisia vypracovala viac ako 50 hodnotení vplyvu širokej škály politík od návrhu na smernicu o zaistení, cez politické smerovanie spoločnej organizácie trhu s cukrom až po financovanie programu Natura 2000. Z vonkajšieho hľadiska boli iniciované štúdie o vplyve udržateľnosti na všetky významné obchodné rokovania.

Rozvíjanie otvorenej metódy koordinácie

Otvorená metóda koordinácie môže byť silným nástrojom na podporu výmeny osvedčených postupov, na zahrnutie a mobilizáciu zúčastnených strán a na vytvorenie nátlaku na členské štáty, aby prijali strategickejší a integrovanejší prístup, ktorý by viedol k účinnejším politikám. Komisia a členské štáty sa napríklad dohodli na spoločných cieľoch a spoločných ukazovateľoch v oblastiach sociálneho začlenenia a dôchodkov. Väčšina členských štátov si stanovila kvantitatívne ciele na zníženie chudoby a sociálneho vylúčenia.

Správne určenie cien a stimulov

Ak sa zabezpečí, aby trhové ceny odzrkadľovali skutočné náklady ekonomických činností pre spoločnosť, podporia sa tým zmeny vo výrobných a spotrebných modeloch. Aby sa toto dosiahlo, trhovými založené nástroje ako ekologické dane, schémy obchodovania s emisnými kvótami a dotácie môžu byť účinným doplnkom k tradičným regulačným opatreniam. V tejto oblasti bol na úrovni EÚ za posledné roky dosiahnutý pokrok, ale rozhodovanie je niekedy stále zložité, predovšetkým v súvislosti s daňami vzhľadom na požiadavku jednomyselného schválenia v Rade. K príkladom kedy EÚ uplatnila trhové nástroje, patrí aj smernica o dani z energie z roku 2003, ktorou sa rozširuje systém minimálnych daňových sadzieb Spoločenstva z minerálnych olejov na ďalšie energetické produkty a celoeurópsku schému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov, ktorá existuje od roku 2005 s cieľom dosiahnuť ciele zníženia z Kjóta.

Investovanie do vedy a techniky

Napredovanie v nadobúdaní a skvalitňovaní vedomostí a technologický pokrok sú kľúčovými faktormi na dosiahnutie vyrovnanosti medzi hospodárskym rastom a sociálnou a environmentálnou udržateľnosťou. Existuje mnoho vzťahov, ktoré sa dajú využívať, medzi inováciou pre kvalitu a výkon a inováciou na optimalizáciu využívania energie, odpadu a bezpečnosti. Energicky účinnejšie stroje napríklad spotrebujú menej prírodných zdrojov a produkujú menej emisií. Investovanie do novej technológie rovnako vytvorí pracovné príležitosti a prinesie rast. Aktivity EÚ v tejto oblasti zahŕňajú trvalo udržateľný rozvoj cieľov 6. rámcového programu na rozvoj výskumu a technológie. Akčný plán pre environmentálne technológie podporuje technologické platformy pre vodík a palivové bunky, fotovoltiku, trvalo udržateľnú chémiu, dodávku vody a hygienu. EÚ rovnako stimuluje zavádzanie

technológií, ktoré majú vplyv na naše sociálne systémy, napr. systémy zdravotnej starostlivosti¹⁸.

Komunikácia s občanmi a firmami a ich mobilizovanie

Občianska spoločnosť a súkromný sektor zohrávajú dôležitú úlohu v trvalo udržateľnom rozvoji. Na úrovni EÚ bolo podnietených niekoľko iniciatív na podporu aktívnej účasti týchto skupín a na zlepšenie konzultačných postupov a mobilizácie zúčastnených strán. Okrem iného Komisia prijala minimálne normy na konzultáciu zúčastnených strán a zlepšila informovanosť o environmentálnom rozhodovaní a jeho účasť v ňom. Podnikla tiež rôzne iniciatívy na podporu spoločenskej zodpovednosti spoločností.

- Trvalo udržateľné trendy

Klimatická zmena a čistá energia

Za posledných 100 rokov teplota v Európe narastala rýchlejšie ako je globálny priemer (0,95°C v Európe v porovnaní s 0,7 °C v globálnom meradle); 8 z 9 ľadovcov ustupuje vo významnom rozsahu; extrémne prejavy počasia – ako napr. suchá, vlny tepla a záplavy – sa zvýšili¹⁹. Udržanie globálnej teploty pod úrovňou, pri ktorej sú nebezpečnejšie klimatické zmeny pravdepodobnejšie, si vyžaduje podstatné globálne zníženie emisií skleníkových plynov. Niektoré odhady škôd spôsobených extrémnymi zmenami počasia v roku 2002 uvádzajú stratu 25 miliárd EUR²⁰. Spôľahlivé a dostupné dodávanie energie sa v rozvojovom svete nachádza ďaleko od normy a viac ako 2 miliardy ľudí je v týchto oblastiach závislých od biomasy (drevo, odpad, atď.) ako od primárneho zdroja energie a 1,6 miliardy ľudí nemá prístup k elektrine.

Európsky program pre zmenu klímy (ECCP) slúži ako kľúčová hnacia sila k podniknutiu opatrení týkajúcich sa klimatických zmien v Európe. Pokrýva rozhodujúce energetické iniciatívy a schému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov nedávno zavedenú v celej EÚ, ktorá funguje od 1. januára 2005. EÚ rovnako podporuje množstvo opatrení, ktoré prispievajú k boju proti klimatickým zmenám prostredníctvom regionálnych fondov. Napriek tomu zatiaľ čo najnovšie dostupné údaje ukazujú, že do roku 2002 znížila EÚ-15 emisie skleníkových plynov o 2,9 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990, treba urobiť omnoho viac, aby sa dosiahol cieľ Kjótskeho dohovoru znížiť úroveň o 8 % z roku 1990 počas obdobia 2008-2012. V medzinárodnom meradle EÚ aj naďalej zohráva vedúcu úlohu v podporovaní ratifikácie Kjótskeho dohovoru a v implementácii záväzkov prijatých na svetovom samite o trvalo udržateľnom rozvoji (WSSD) v Johannesburgu. EÚ v tomto smere podporovala využívanie obnoviteľných energií na celom svete prostredníctvom johannesburskej koalície obnoviteľnej energie. Energetická iniciatíva EÚ prispieva k WSSD s cieľom zlepšiť prístup k adekvátnym, trvalo udržateľným a dostupným energetickým službám vo vidieckych, prímestských a mestských oblastiach.

V Európe sa prijíma obnovený záväzok dosiahnuť skutočný pokrok v energetickej efektívnosti pomocou iniciatív za energetickú efektívnosť.

¹⁸ Pozri napr. nedávno prijatý akčný plán e-zdravia: zlepšiť zdravotnícku starostlivosť pre európskych občanov – akčný plán pre európsku oblasť e-zdravia, KOM(2004) 356.

¹⁹ [Správa EHP „Vplyvy meniacej sa klímy v Európe“ z augusta 2004.](#)

²⁰ [Münchener Rück, Geo risk research department, január 2004.](#)

Hrozby, ktorým je vystavené verejné zdravie EÚ, sa od roku 2001 naďalej zvyšujú. Počet chronických chorôb a chorôb spojených so životným štýlom sa celosvetovo rapídne zvýšili, a najmä obezita prechádza najviac znepokojujúcim vývojom (10 – 40 % zvýšenie za posledných 10 rokov vo väčšine krajín EÚ). Epidémia HIV/AIDS dosiahla z globálneho hľadiska doposiaľ najvyššiu úroveň infekcií (39,4 milióna) a podiel novo oznámených infekcií HIV sa v Európe od roku 1996 viac ako zdvojnásobil. Vplyvom pokračujúcej globalizácie sa zvýšilo ohrozenie zdravia formou infekčných chorôb, ako vtáčia chrípka a SARS. Bioterrorizmus je ďalším novým prvkom. V rozvojových krajinách mali najnovšie zdravotné výdobytky znižujúcu sa tendenciu a šírenie závažných prenosných chorôb predstavuje vážnu hrozbu pre ich budúci rozvoj. Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) odhaduje, že nezdravé životné prostredie každoročne zapríčiňuje smrť viac ako 5 miliónov detí na celom svete.

Príklady opatrení v tejto politike uskutočnených od roku 2001 zahŕňajú financovanie výskumu genómu na boj proti rezistencii na antibiotiká; zavedenie spoločného dozoru EÚ a sietí včasného varovania pre prenosné choroby; prijatie návrhu pre nový regulačný rámec EÚ pre chemické látky (REACH); schválenie Európskeho akčného plánu pre životné prostredie a zdravie 2004 – 2010; a zriadenie Európskeho úradu pre bezpečnosť potravín (EFSA) a Európskeho centra pre prenosné choroby (ECDC).

Z medzinárodného hľadiska sa financovanie zo strany EÚ na podporu boja proti chorobám ako HIV/AIDS, TB a malária podstatne zvýšilo. Prispelo sa tiež k zníženiu ceny základných farmaceutických produktov v rozvojových krajinách.

Chudoba a sociálne vylúčenie

Chudoba a sociálne vylúčenie predstavujú rastúci problém. V EÚ žije približne 15 % populácie s rizikom príjmovej chudoby. Situácia v niektorých nových členských štátoch je skutočne vážna. Medzi ďalšie znepokojujúce trendy patrí prenášanie chudoby a vylúčenia z generácie na generáciu a neprimerané zaťaženie, ktoré musia znášať niektoré populačné podskupiny (napr. nezamestnaní, slobodní rodičia, zdravotne postihnutí ľudia, etnické menšiny). Na celom svete z celkovej svetovej populácie 6 miliárd ľudí žije 2,8 miliardy ľudí z menej ako 2 EUR na deň.

Členské štáty EÚ sa dohodli na koordinácii svojich politík na boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu stanovením spoločných cieľov, navrhnutím národných akčných plánov a ich hodnotením pomocou spoločných ukazovateľov na sledovanie pokroku. Európska komisia podporuje tento koordinačný proces. Financovanie európskej regionálnej politiky tiež prispieva k tomuto cieľu, napríklad formou investícií do vzdelávania, odbornej prípravy a miestnej zamestnanosti.

Aby sa táto otázka riešila celosvetovo, rozvojová politika EÚ si za svoj hlavný cieľ stanovuje výrazné zníženie a prípadné odstránenie chudoby. Podnikli sa viaceré aktivity v rámci nového globálneho partnerstva pre odstránenie chudoby a pre trvalo udržateľný rozvoj, ktoré sa vytvorilo na samitoch v Dauhá, Monterrey a Johannesburgu.

Starnúca spoločnosť

Predpokladá sa, že populačný rast v EÚ sa skončí a zvyšujúca sa a starnúca pracujúca populácia bude musieť podporovať rastúci počet starých ľudí. Na základe predpovedí sa má pomer závislosti starých ľudí zvýšiť z 24 % v roku 2004 na 47 % v roku 2050.

Zatiaľ čo zvyšujúca sa dĺžka života je významným úspechom, starnúca spoločnosť Európy prináša otázky udržateľnosti, ktorým treba venovať pozornosť. Ani migrácia, ani náhly nárast pôrodnosti neodvrátia výrazný nárast v podiele populácie starších ľudí v priebehu budúcich 20 rokov.

Komisia spolupracuje s členskými štátmi s cieľom zmodernizovať systémy sociálnej ochrany, aby sa zabezpečilo, že zostanú finančne trvalo udržateľné a sociálne adekvátne. Opatrenia tiež zahŕňajú predĺženie produktívneho života starších pracovníkov. Cieľom je, aby 50 % z 55 až 64-ročných pracovníkov bolo v práci do roku 2010, a aby sa efektívny vek odchodu do dôchodku na trhu práce zvýšil do roku 2010 o 5 rokov. Okrem problémov, ktoré prináša finančná stránka, zdravotné systémy tiež treba zreformovať, aby mohli čeliť požiadavke zo strany zvýšeného počtu starších ľudí, predovšetkým s cieľom sprístupniť ich všetkým. Únia pomáha pri štruktúrovanej spolupráci v tejto oblasti a pri výmene vhodných postupov.

Riadenie prírodných zdrojov

Rýchly globálny nárast populácie znamená, že do roku 2010 už bude na Zemi o 400 miliónov viac ľudí prevažne žijúcich v mestských oblastiach. Vo svete rastúcej „vzájomnej závislosti“ nemôžeme pokračovať vo výrobe a spotrebe tak, ako to robíme v súčasnosti. Biodiverzita je v ohrození. Na celom svete existuje 15 500 druhov rastlín a živočíchov, ktorým hrozí vyhynutie. Za posledné desaťročia došlo tiež k stratám prakticky vo všetkých typoch ekosystémov a živočíšnych a rastlinných druhov (živočíchy, rastliny, lesy, pitná voda, úrodná pôda, atď.). Pitná voda je ďalším vzácnym ohrozeným prírodným zdrojom. Celkovo globálna vodná kríza ohrozuje životy, trvalo udržateľný rozvoj a koniec-koncov mier a bezpečnosť.

Uskutočnené akcie politiky podniknuté s cieľom dosiahnuť cieľ EÚ, a teda zastaviť stratu biodiverzity do roku 2010, zahŕňajú reformu Spoločnej poľnohospodárskej politiky a Spoločnej politiky rybného hospodárstva a vytvorenie siete Natura 2000. Oznámenie o zastavení straty biodiverzity do roku 2010 sa pripravuje. Opatrenia na podporu účinnosti zdrojov zahŕňajú smernicu EÚ o odpade z elektrických a elektronických zariadení a oznámenia Komisie o integrovanej politike produktov. V rokoch 2000-2006 umiestňuje Európska únia veľké množstvo peňazí zo štrukturálneho a kohézného fondu na spolufinancovanie investícií na podporu environmentálnych infraštruktúr a obnovu a udržanie priemyselných, mestských a prírodných sídiel.

Medzinárodné iniciatívy zahŕňajú iniciatívu EÚ týkajúcu sa vody „Voda pre život“ – nadväzujúc na svetový samit o trvalo udržateľnom rozvoji. EÚ tiež zohráva vedúcu úlohu v Dohovore o biodiverzite a v prácach na stanovenie desaťročného rámca programov pre trvalo udržateľnú spotrebu a výrobu.

Využívanie pôdy a doprava

Napriek cieľu oddeliť dopravu od rastu HDP, objem dopravy naďalej narastá rýchlejšie ako HDP. Toto sa odráža v mnohých oblastiach od dopravného preťaženia a zdravotných problémov spôsobených látkami, ktoré znečisťujú ovzdušie na zvýšenom podiele emisií CO₂, ktoré vplývajú na ciele EÚ súvisiace s klimatickými zmenami.

EÚ iniciovala množstvo politických iniciatív na obmedzenie negatívnych vplyvov tohto trendu v raste dopravy. Podporuje prechod z cestnej dopravy na modely s menej škodlivými vplyvmi na životné prostredie, ako napr. ekologické autobusy, lodná a železničná doprava. Komisia tiež navrhla, aby členské štáty zaviedli poplatky za využívanie infraštruktúry s cieľom ovplyvniť dopyt po doprave, prostredníctvom ktorých by sa dospelo do štádia, kde sumy, ktoré zaplatia užívatelia dopravy odrážajú celkové náklady pre spoločnosť (napr. smernica o euroznámkach), ale implementácia je aj naďalej obmedzená. Navyše, výrazný pokrok, aj keď vyvážený zvýšením dopytu a objemu dopravy, sa dosiahol v technológii vozidiel a palív, pod vplyvom legislatívy a iniciatív EÚ. Na záver pokračujú akcie na zlepšenie životného prostredia v mestách a riadenie využívania pôdy, napríklad pomocou programu štrukturálnych fondov EÚ „Urban II“ a rámcového programu pre výskum. Komisia tiež pripravuje tematickú stratégiu pre životné prostredie v mestách, ktorá by mala byť uverejnená v roku 2005.

Vonkajšie aspekty trvalo udržateľného rozvoja

Popri trvalo neudržateľných trendoch uvedených vyššie zahŕňa podporovanie trvalo udržateľného rozvoja na globálnej úrovni, inter alia, aj tieto akcie EÚ:

– Využitie globalizácie

Globalizácia predstavuje nový kontext, v ktorom sa bude musieť dosiahnuť trvalo udržateľný rozvoj. Zatiaľ čo globalizácia môže byť dôležitým podnetom pre trvalo udržateľný rozvoj, výhody, ktoré prináša, sa príliš často nerovnomerne rozširujú medzi krajinami a v rámci krajín a neregulovaná integrácia môže mať negatívne vplyvy na životné prostredie a spoločnosť ako celok.

EÚ podporuje súdržný a integrovaný prístup k otázkam, ktoré súvisia s globalizáciou vo WTO, Medzinárodných finančných inštitúciách (IFI) a v orgánoch OSN. Rovnako chce posilniť kľúčové orgány – ako napr. Medzinárodnú organizáciu práce (ILO).

Prebiehajúce rokovania s WTO a rozvojový program z Dauhá (DDA) sú podstatné pre efektívnu a nestrannú integráciu rozvojového sveta do globálneho hospodárstva. V rámci rokovaní v Dauhá od roku 2002 EÚ sústavne pracuje na sledovaní svojich cieľov z hľadiska podpory globálneho trvalo udržateľného rozvoja v rámci početných otázok na rokovaní. Navyše vzhľadom na to, že úsilie rozvojových krajín o integráciu do globálneho obchodného systému musí byť účinné podporované, bola obchodná pomoc stanovená ako jedna z prioritných oblastí pre rozvojovú spoluprácu EÚ a rozmer obchodnej pomoci bol integrovaný do všetkých príslušných úrovní rozhodovania o pridelovaní prostriedkov.

Od SSTUR podnikla EÚ taktiež dôležité kroky k implementácii podpornej akcie týkajúcej sa obchodnej politiky nad rámec rokovaní v Dauhá, okrem iného prostredníctvom úsilia zahrnúť konkrétny prvok trvalo udržateľného rozvoja do všetkých pokračujúcich alebo budúcich bilaterálnych alebo regionálnych rokovaní.

– Lepšia správa na globálnej úrovni

Dobrá správa a riadenie a podpora demokracie sú rozhodujúcimi faktormi pri dosiahnutí rozvojových cieľov tisícročia. Deklarácia tisícročia uvádza, že vytváranie prostredia prispievajúceho k rozvoju a eliminácii chudoby závisí okrem iného od dobrého riadenia

v jednotlivých krajinách, dobrého riadenia na medzinárodnej úrovni a od transparentnosti finančných, menových a obchodných systémov.

Komisia sa venovala budovaniu inštitucionálnych kapacít, dobrej správe a riadeniu a právnemu štátu v Oznámení o správe a riadení a rozvoji a zamerala sa na budovanie inštitucionálnych kapacít a dialóg o správe a riadení v rôznych situáciách, v ktorých sa krajina môže ocitnúť. Úsilie sa tiež venovalo podpore trvalo udržateľného rozvoja vo všetkých existujúcich medzinárodných a regionálnych dohodách o spolupráci a politických nástrojoch. Okrem toho posilnená medzinárodná správa a riadenie pre trvalo udržateľný rozvoj bola v centre úsilia EÚ rozvíjať účinný multilateralizmus.

- Financovanie rozvoja (FfD)

Na dosiahnutie rozvojových cieľov tisícročia je potrebné financovanie. Cieľ OSN pre oficiálnu rozvojovú pomoc (ORP) vo výške 0,7 % hrubého národného dôchodku (HND) však ešte zďaleka nie je splnený.

EÚ definovala svoj prínos do „financovania rozvojového procesu“ v ôsmych explicitných záväzkoch, ktoré schvália Európska rada na zasadnutí v Barcelone 14. marca 2002. Najnovšia monitorovacia správa predpovedá, že úroveň pomoci rozšírenej EÚ (25 členských štátov) ako celku presiahne prechodný cieľ 0,39 % ORP/hrubý národný dôchodok (HND) a do roku 2006 bude predstavovať 0,42 % HND v ORP, alebo odhadovaných 38,5 miliárd EUR. Celkový objem dodatočných zdrojov zmobilizovaných počas rokov 2002 – 2006 predstavuje 19 miliárd EUR.

Časť II: Reakcia na výzvy

5. BUDÚCE SMEROVANIA

Vo svetle pretrvávajúcich výziev musí Európa nielen dodržať svoje záväzky dlhodobému programu pre trvalo udržateľný rozvoj a lepšej kvalite života, ale rovnako nájsť spôsoby na ich účinnejšie riešenie.

5.1. Opätovne zdôrazňovať základné princípy Stratégie trvalo udržateľného rozvoja Európskej únie

Koncept trvalo udržateľného rozvoja a komplementárnosť medzi Stratégiou trvalo udržateľného rozvoja a lisabonskou stratégiou boli objasnené v predslove.

Okrem toho preskúmanie potvrdí podstatnú **trojdimenzionálny charakter** trvalo udržateľného rozvoja ako oporného piliera stratégie; t.j. rozvoj, ktorý sa dá dosiahnuť len vtedy, ak hospodársky rast, sociálne začlenenie a ochrana životného prostredia kráčajú ruka v ruku v Európe aj v iných častiach sveta.

Preskúmanie rovnako zohľadní príspevok **EÚ ku globálnemu trvalo udržateľnému rozvoju** dvomi spôsobmi: po prvé, prihliadnutím na medzinárodné aspekty šiestich trvalo neudržateľných trendov, ktorým sa venuje stratégia; po druhé, integrovaním vonkajších politik EÚ, ktoré prispievajú ku globálnemu trvalo udržateľnému rozvoju, do stratégie. Takýmto spôsobom EÚ opätovne potvrdí a posilní svoj záväzok prevziať vedúcu úlohu v riadení programu trvalo udržateľného rozvoja na globálnej úrovni.

5.2. Opätovne zdôrazniť nový prístup k tvorbe politiky a súdržnosti politik

Preskúmanie opätovne zdôrazní „**nový prístup k tvorbe politiky**“ ako ústrednému prostriedku na umiestnenie trvalo udržateľného rozvoja do jadra tvorby politiky. Predovšetkým budúca Stratégia trvalo udržateľného rozvoja EÚ umožní dôslednejší rozvoj rozličných zložiek programu EÚ pre lepšiu reguláciu, vrátane hodnotenia dosahu, konzultácie zúčastnených strán a regulačného zjednodušenia.

Znamená to, že trvalo udržateľná a cenovo výhodná tvorba politiky bude aj naďalej podporovaná prostredníctvom lepšej regulácie, vrátane účinnejšej implementácie **vyrovnaného mechanizmu na hodnotenie dosahu** pokrývajúceho nové vnútorné aj vonkajšie iniciatívy Komisie. Okrem toho sa budú štúdie hodnotenia dosahu udržateľnosti naďalej uplatňovať na významné odchodné dohody. Zatiaľ čo nástroj bol nedávno vylepšený tak, aby zohľadňoval prvé získané skúsenosti²¹, pozornosť sa aj naďalej bude venovať možným spôsobom na ďalšie zlepšenie metódy, predovšetkým so zreteľom na hospodárske, sociálne a environmentálne aspekty trvalo udržateľného rozvoja. V tomto ohľade Komisia tiež zamýšľa zlepšiť konzultácie o politikách EÚ so zúčastnenými stranami. Okrem toho sa pozornosť bude venovať významu zabezpečenia adekvátneho dodržiavania Medziinštitucionálnej dohody s Európskym parlamentom a Radou²² (napr. potreba

²¹ Ref. Hodnotenie vplyvu: Ďalšie kroky – na podporu konkurencieschopnosti a trvalo udržateľného rozvoja, SEK(2004) 1377, 21.10.2004.

²² Medziinštitucionálna dohoda o lepšej tvorbe práva, Ú. v. EÚ C 321, 31.12.2003, s.1.

Európskeho parlamentu a Rady uplatňovať rovnaké princípy a normy týkajúce sa hodnotenia dosahu, pokiaľ ide o hodnotenie dosahu podstatných zmien a doplnení návrhov Komisie).

Do nového prístupu je zahrnutá tiež **otvorená metóda koordinácie**, predovšetkým v oblastiach sociálneho začlenenia, prístupu na trh práce a sociálnej ochrany, kde táto metóda zohráva kľúčovú úlohu v modernizácii systémov sociálnej ochrany.

Ako súčasť nového prístupu k tvorbe politiky bude Komisia pokračovať v podporovaní využívania **trhových nástrojov**, aby sa odrazili skutočné náklady na využívanie zdrojov a environmentálny vplyv tohto využívania na spoločnosť. Napríklad, členské štáty budú vyzvané, aby zistili, ako môžu presunúť dane, ktorými je zaťažená pracovná sila na zdroje poškodzovania životného prostredia. Preskúmanie rovnako dôraznejšie upozorní na význam investícií do **vedy a techniky** pre trvalo udržateľný rozvoj. Možné prostriedky na ďalšie podporovanie ekologických inovácií zahŕňajú výskumný program EÚ, inovačnú politiku Komisie, ako aj verejné obstarávanie. Rovnako bude podporená výmena informácií o trvalo udržateľnom výskume, vede a technike s externými partnermi.

5.3. Zameriavať sa na kľúčové trvalo neudržateľné trendy a podrobnejšie preskúmať prepojenia medzi trvalo neudržateľnými trendmi

Preskúmanie ponechá zameranie stratégie na **hlavné trendy, ktoré predstavujú ohrozenie pre trvalo udržateľný rozvoj**. Mnohé z týchto trendov sa môžu riešiť len pomocou sústavnej akcie počas dlhého časového úseku a budú zahŕňať hlavné štrukturálne zmeny vo fungovaní našich spoločností a ekonomík. Toto by však nemalo ospravedlňovať krátkodobú nečinnosť.

Preskúmanie bude preto zahŕňať **dôkladné zhodnotenie trvalo neudržateľných trendov, ktoré sú v súčasnosti obsiahnuté v stratégii**, s cieľom stanoviť ciele a nevyhnutné akcie na nadchádzajúce roky. Prioritné oblasti stanovené v roku 2001 by sa tiež mali zosúladiť s medzinárodnými záväzkami, ktoré EÚ prijala na svetovom samite trvalo udržateľného rozvoja, konferencii OSN pre financovanie rozvoja ako aj v Deklarácii tisícročia OSN a iných súvisiacich multilaterálnych dohodách záväzkoch, ktoré prijala EÚ. Okrem toho budú aktualizované, aby zohľadňovali pristúpenie desiatich nových členských štátov k EÚ – a vyhliadku ďalšieho rozširovania v nie tak ďalekej budúcnosti, ktoré prináša nové výzvy pre schopnosť Únie riešiť trvalo neudržateľné trendy. V tomto kontexte bude preskúmanie skúmať aj možnosť pridania obmedzeného množstva nových alebo pred tým nezohľadnených trendov, vrátane hospodársky neudržateľných trendov.

Na záver, pri preskúmaní sa bude venovať veľká pozornosť **určeniu vzájomných vzťahov medzi vybranými trvalo neudržateľnými trendmi**. Bude sa snažiť o maximalizáciu pozitívnych prepojení a zníženie negatívnych korelácií, napríklad pomocou podporovania prechodu v doprave z cestnej dopravy na železničnú je možné znížiť emisie skleníkového plynu a zároveň znížiť dopravné zápchy (čo prinesie dvojnásobné výhody). Ďalším príkladom by bol spôsob, akým by investície do základných technologických zmien mohli priniesť lepšiu konkurencieschopnosť, a zároveň zlepšiť kvalitu životného prostredia a sociálnu súdržnosť.

5.4. Stanovenie cieľov, úloh a medzníkov

Prístup použitý v stratégii z roku 2001 pozostával z definovania hlavných strednodobých cieľov súvisiacich s každým z trvalo neudržateľných trendov a stanovenia niekoľkých opatrení s cieľom venovať sa im. Preskúmanie potvrdí potrebu jasnejších cieľov, úloh a s tým

spojených termínov, ako spôsob zamerania sa na akciu v prioritných oblastiach, ktorý tiež umožní zmerať dosiahnutý pokrok.

Aj napriek tomu, že trendy predstavujú dlhodobé problémy, ktoré budú potrebovať dlhodobé riešenia, jediným spôsobom, ako zabezpečiť, aby sa spoločnosť uberala správnym smerom, je stanoviť jasné priebežné úlohy a merať pokrok. Preto nesmie dôjsť k stanoveniu dlhodobých cieľov, ktoré by viedli k odloženiu uskutočnenia akcie.

Zrevidovaná stratégia bude preto predstavovať nové hlavné ciele pre každý z trvalo neudržateľných trendov a stanoví medzníky, ktoré EÚ umožnia monitorovať aktuálny pokrok. Operačné ciele a akčné plány sa určia v rámci príslušných vnútorných a vonkajších sektorových politík, ktoré budú tiež hlavnou hybnou silou zavádzania a monitorovania politických iniciatív, vrátane medzinárodných záväzkov, ktoré boli prijaté v rámci Deklarácie tisícročia a samitov v Barcelone a Monterrey.

5.5. Zabezpečenie efektívneho monitorovania

Rozhodnutie z Göteborgu zabezpečiť každoročné monitorovanie stratégie na jarnom zasadnutí Európskych rád nespĺnilo očakávanie. Posilnený systém podávania správ bude podrobne opísaný v preskúmaní. Zameria sa na krátkodobé a strednodobé dosahovanie cieľov stratégie, pomocou čo najväčšej kombinácie a zjednodušenia správ o otázkach trvalo udržateľného rozvoja predkladaných v súčasnosti. Povinnosti inštitúcií (predovšetkým úlohy Európskej rady a Európskeho parlamentu) v procese monitorovania sa tiež ujasnia.

Monitorovanie sa uskutoční predovšetkým na základe ukazovateľov trvalo udržateľného rozvoja, ktoré vypracovala Komisia. Tieto budú vychádzať, okrem iného, aj z rôznych ukazovateľov, ktoré boli vypracované v rámci postupov sektorovej politiky a spájať sa s tými, ktoré z nich už boli pripravené v súbore štrukturálnych ukazovateľov, ktorými je monitorovaný pokrok v dosahovaní cieľov stanoveným ako súčasť programu lisabonskej reformy. Viac úsilia sa tiež vynaloží na rozvoj budúcich modelov, prognóz a ďalšieho získavania vedeckých údajov, ktoré pomôžu pri efektívnom monitorovaní.

5.6. Posilniť prináležitosť úloh a cieľov a zlepšiť spoluprácu s verejnými a súkromnými činiteľmi na všetkých úrovniach

Je potrebná ďalšia akcia na pozdvihnutie povedomia, zmobilizovanie a účasť zúčastnených strán na všetkých úrovniach. Musí byť jasné, kto je zodpovedný za akú akciu, v akom časovom rámci, a na koho náklady sa akcia vykoná. V tomto smere Komisia preskúma, ako vytvoriť účinné partnerstvo s priemyselnými odvetviami, odborovými zväzmi, nevládnymi organizáciami a záujmami spotrebiteľov, predovšetkým s cieľom prediskutovať spôsoby pomoci na zastavenie neudržateľných trendov určených v kontexte preskúmania.

Bude sa hľadať väčšia konzistentnosť medzi EÚ, globálnymi, národnými, regionálnymi a miestnymi iniciatívami na podporu trvalo udržateľného rozvoja. Možné akcie budú zahŕňať určenie spoločných priorít v rámci každého hlavného cieľa; začiatok procesu vzájomnej výmeny skúseností medzi členskými štátmi a/alebo regiónmi; a stanovenie mechanizmov na nepretržitú výmenu informácií o osvedčených postupoch.

Rovnako bude musieť Únia urýchliť svoje úsilie na stimuláciu ďalších akcií v ďalších častiach sveta, v priemyselných krajinách ako aj v krajinách v procese transformácie a v rozvojovom svete. Komisia sa bude usilovať o rozvoj dialógu o cieľoch trvalo

udržateľného rozvoja s partnermi mimo EÚ, predovšetkým so správami a občianskymi spoločnosťami v tretích krajinách ako aj s medzinárodnými organizáciami a MVO, ktoré sa zameriavajú na globálne otázky.

6. ĎALŠIE KROKY

Komisia vyzýva Európsku radu, Radu, Európsky parlament, členské štáty, regionálne orgány a všetky zložky občianskej spoločnosti, aby predložili pripomienky k navrhovanému smerovaniu stratégie. Prvou príležitosťou na diskusiu bude fórum zúčastnených strán, ktoré zorganizuje Európsky hospodársky a sociálny výbor v dňoch 14. a 15. apríla 2005. Komisia potom predloží návrh zrevidovanej Stratégie trvalo udržateľného rozvoja Únie v neskoršom období v tomto roku.